

“СМІ для роднай Беларусі”

Такі дэвіз сёлетняй XXIII Міжнароднай спецыялізаванай выставы сродкаў масавай інфармацыі, што распачалася ў сталіцы 2 мая — традыцыйна напярэдадні прафесійных журналістскіх святаў: Дня друку 5 мая і Дня работнікаў тэлебачання, радыё і сувязі 7 мая. Звычайна ў гэтыя дні адчайна квітнеюць сады. Белы вэлюм — як сімвал маладых парыванняў. І ён дакладна перадае сутнасную прыроду нашай нацыянальнай журналістыкі: заставацца маладой і не забывацца пры гэтым на той вялізны досвед, што назапашаны папярэднікамі.

Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Уладзімір Жаўняк і міністр інфармацыі краіны Аляксандр Карлюкевіч адкрываюць выставу.

Яўген РАГІН

У шчыромоні ўрачыстага адкрыцця форуму ў Нацыянальным выставачным цэнтры “БелЭкспа” прынялі ўдзел намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Уладзімір Жаўняк і міністр інфармацыі краіны Аляксандр Карлюкевіч. Уладзімір Жаўняк зачытаў прывітанне Кіраўніка краіны Аляксандра Лукашэнкі да ўдзельнікаў выставы “СМІ ў Беларусі”. Асноўныя прыкметы сапраўды ўплывовых друкаваных і электронных выданняў, як падкрэслівае Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, —дакладная грамадзянская пазіцыя, шчырасць, прадзівасць. Толькі такой прэсе паверыць чытач. А поспех развіцця нацыянальнай журналістыкі застаецца адным з важнейшых фактараў інфармацыйнай суверэннасці Беларусі.

Аляксандр Карлюкевіч казаў пра тое, што мяняецца парадыгма журналістыкі, яе тэхнічныя сродкі, але нязменнымі застаюцца крытэрыі якасці СМІ: чытальнасць, аналітычнасць, прыстойнасць.

Заканчэнне — на старонцы 2.

Крытычная маса

У ГОНАР МАНЮШКІ

5 мая спаўняецца 200 гадоў з дня нараджэння кампазітара Станіслава Манюшкі — вялікага класіка беларускай і польскай культуры. А таксама сусветнай — не дзіва, што святкуецца дата на ўзроўні UNESCO.

СТ. 2, 13

Соцыум

ДЗЕ ЗНАЙСЦІ СЛОЎНІК, ЯКОГА НЯМА?

Аб праблемах прафесійнай тэрміналогіі ў тэатры і анімацыі разважае “К”.

СТ. 4 — 5

Суботнія сустрэчы

“ДЗЯЦІНСТВА — ДОМ МАЁЙ ДУШЫ”

У народнай артыстыцы Беларусі Ядвігі Паплаускай — юбілей. “К” павіншавала знакамітую эстрадную салістку, кампазітара і аранжыроўшчыка.

СТ. 6

На стэндах экспазіцыі.

Фота Аксаны МАНЧУК, БелТА

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газеты можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Фотафакт

Першмай — з размахам

Святкаванне 1 Мая з'яўляецца даўняй традыцыяй для Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі і Мінскага гарвыканкама. Але сёлета, калі прафсаюзны рух адзначае свае 115-годдзе, прымеркаваная да Міжнароднага дня салідарнасці працоўных акцыя прайшла з асаблівым размахам у сталічным Парку Перамогі. Мерапрыемствы наведваў і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар (на здымку).

Фота прадстаўлена Мінскага гарадскога арганізацыйна-выканавага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму

Калектыў супрацоўнікаў рэдакцыйна-выдавецкага ўстанова "Культура і мастацтва" выказвае глыбокія спачуванні сваіму калегу, галоўнаму рэдактару рэдакцыі газеты "Культура" Іллі Васільевічу Свірыну ў сувязі з напатакшым яго вялікім горам — трагічным і заўчасным сыходам з жыцця бацькі Васіля Цімафеевіча Свірына.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДЫННЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Алена РАПІН, **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Надзея КУДРЭЙКА, Настася ПАНКРАТАВА, Антон РУДАК, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕВІЧ, Алег КЛІМАУ, **фотакарэспандэнт** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОБАД; **карэктар** — Таццяна ПАШЭНЬКА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — СЛАВОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КР'УШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прэмыяла: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары доўгага паважлівага прозвішча, понасна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (імя першага, імя выдчы, імя і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2019. Наклад: 3 495. Індэксы: 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамолуэнсці. Падпісанне ў друку 03.05.2019 у 18.00. Замова 1622.

Рэспубліканскія ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.) У мерапрыемстве бяручы ўдзел больш за 50 сродкаў масавай інфармацыі: свае экспазіцыі прэзентуюць нацыянальныя тэлеканалы, інфармацыйныя агенцтвы, масава-палітычныя выданні, рэгіянальныя і галіновыя СМІ, адукацыйныя і дзіцячыя выданні, дыпламатычныя прадстаўніцтвы ў

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

“СМІ для роднай Беларусі”

Рэспубліцы Беларусь, FM-станцыі, нездзяжыўныя СМІ. Апрача Беларусі шырока прадстаўлены Расія і Украіна, а таксама Азербайджан, Балгарыя, Германія, Грузія, Індыя, Кітай, Латвія, Літва, Турцыя. Сімвалічна, што сёлетняя выстава “СМІ ў Беларусі” прысвечана 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Году малой радзімы.

Цыянальнага конкурсу “Залатая Літара”, што адбылося ўчора ўвечары. У конкурсе — 23 намінацыі. А заявак было пададзена больш за 300. З гэтай нагоды вельмі прыемна адзначыць, што двойчы лаўрэатамі конкурсу сталі нашы калегі з часопіса “Мастацтва”. У намінацыі “Найлепшы фатаграф” дыплом лаўрэата атрымаў Сяргей Ждановіч, а сам часопіс адзначаны высокай узнагародай за лепшы матэрыялы культурнай тэматыкі. Выстава — яшчэ і падстава для абмерка-

вання надзённых журналісцкіх пытанняў. Сёлета праграма “СМІ ў Беларусі” багатая на семінары. Восі іх тэматыка: “Інфармацыйная работа ў сацыяльных сетках”, “Тэхналогіі Яндэкса для электронных СМІ. Інструменты манетызацыі сайтаў”, “Аўтарскае права ў СМІ: праблема рэгулявання”. PR-тэхналогіі для журналістаў — дадатковы кампанент стасункаў з шырокай чытацкай аўдыторыяй. Зыходзячы з гэтага надзёнага патрабавання 3 мая на выставе ўпершыню

было абвешчана Днём піяру. У тэматычных мерапрыемствах бралі ўдзел PR-спецыялісты, журналісты, прэс-службы, здзяжыўныя і камерцыйныя арганізацыі з усіх рэгіёнаў Беларусі. Падчас семінараў, канферэнцый, майстар-класаў і дыскусійных гутарак выпрацоўваліся тактыка і стратэгія эфектыўнага выкарыстання інавацыйных тэхналогій. Сёння ж на выставе — Дзень дзяцей і моладзі, якім яна і завершыць сваю працу.

Гульні ў бібліятэцы

30 красавіка ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны прайшла прэзентацыя выставачнага праекта “Беларусь спартыўная”, прымеркаванага да II Еўрапейскіх гульні, што абдуцца ў Мінску 21 — 30 чэрвеня.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота аўтара

Выступае Раман Матульскі.

Як падкрэсліў у сваім вітальным слове дырэктар галоўнай “кніжніцы” краіны Раман Матульскі, Нацыяналка — гэта адзін з найбольш вядомых турыстычных цэнтраў краіны, што рытуецца прыняць замежных гасцей, якія прыедуць на міжнародныя спаборніцтвы. Над праектам “Беларусь спартыўная” супрацоўнікі бібліятэкі працавалі каля года. Экспазіцыя сабраная з некалькіх крыніц — музей Нацыянальнага алімпійскага камітэта, Беларускага здзяжыўнага ўніверсітэта фізікультурна-адукацыйнага і адукацыйнага, фонду бібліятэкі.

феру напярэдадні II Еўрапейскіх гульні, каб кожны наведвальнік адчуваў дух спорту. Падчас прэзентацыі з прывітальнымі словамі да прысутных таксама звярнуўся дырэктар фонду “Дырэкцыя II Еўрапейскіх гульні”, генеральны сакратар Нацыянальнага алімпійскага камітэта Рэспублікі Беларусь Георгій Катупін, першы намеснік міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Дурноў, першы прарэктар Беларускага здзяжыўнага ўніверсітэта фізічнай культуры Сяргей Шаўрук, а таксама майстар спорту па каратэ, васьміразовы чэмпіён Рэспублікі Беларусь, прызёр маладзёжных спаборніцтваў свету і Еўропы, адзін з лідараў нацыянальнага каманды Андрэй Грыньевіч. Выставачны праект размясціўся на другім паверсе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і прад-

ставіў наведвальнікам сувеніры са спартыўнай сімволікай усаюзных і рэспубліканскіх спаборніцтваў, савецкіх спартакіяд, чэмпіянатаў свету і Еўропы, кубкі, медалі, дыпламы, экіпіроўку такіх вядомых беларускіх спартсменаў як Аляксандра Герасіміна, Віктар Угрумаў, Наталля Цілінская ды многіх іншых. Рэтраспектыўная фотавыстава “Дадатковы час”, што таксама з’яўляецца часткай праекта, дае магчымасць кожнаму пабачыць рэдкія і малавядомыя фотаздымкі беларускіх спартсменаў. Здымкі дапаўняюць карціны беларускіх мастакоў і спартыўныя плакаты з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі. А персанальна фотавыстава Віктара Суллобы знаёміць гасцей Нацыяналкі са здымкамі майстра, аб’яднанымі тэмай беларускага спорту.

Дзве Зоі на адной плошчы

Восьмы сезон праекта “Мастак і горад” 16 мая традыцыйна адкрыецца на сталічнай плошчы Якуба Коласа. Сёлета ў арт-галерэю пад адкрытым небам сабраны работы двух выдатных беларускіх твораў — Зоі Літвінавай і Зоі Луцэвіч. Іх аб’ядноўваюць не толькі імя і агульная мастацкая прынтцып, але і блізкае сяброўства — Зоя “вялікая” і Зоя “маленькая”, як іх называюць, гэта настаўніца і вучаніца, хросная маці і хросніца. Выстава падзелена на два этапы, каб прадэманстраваць пераемнасць пакаленняў беларускай жывапіснай школы — да 10 ліпеня плошчу будучы ўпрыгожваць стэнды з рэпрадукацыямі работ Зоі Літвінавай, потым да канца лета яна стане месцам для карцін Зоі Луцэвіч.

Надзея КУДРЭЙКА

Мя Зоі Літвінавай, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, жывапісца і манументаліста, — адно з аўтарытэтных у беларускім свеце культуры. Работы Літвінавай добра вядомыя і за межамі нашай краіны, а сама яна ўзнагароджана ордэнам Францыска Скарыны Рэспублікі Беларусь і ордэнам “За заслугі ў галіне літаратуры і мастацтва” Францыі. Летась адзначыла 80-гадовы юбілей і працягвае актыўна працаваць. Зоя Луцэвіч нашмат маладзейшая, але таксама творца з вялікім вопытам, прызнаная як у Беларусі, так і за мяжой, лаўрэат розных прэмій і конкурсаў, адна са знакавых фігур сучаснага беларускага мастацтва.

Праект “Мастак і горад” адбыўся ўпершыню ў 2012-м, калі адзначалася 125-годдзе Марка Шагала, — мінчане і госці сталіцы змаглі пабачыць 19 карцін нашага славутага земляка. Падзея выклікала сапраўдную цікавасць у публіцы, таму кожнае наступнае лета на плошчы з’яўляліся карціны лепшых беларускіх мастакоў — Казіміра Малевіча, Мікалая Селешчука, Георгія Скрыпнічэнкі, Валянціна Губарова, знаных беларускіх графікаў і жывапісцаў у зборных

Зоя Луцэвіч.

экспазіцыях. Рэпрадукцыі суправаджаліся біяграфіямі і тэкставым апісаннем работ на трох мовах — беларускай, рускай і англійскай. Сёлета да арганізацыі выставы далучыўся Мемарыяльны музей-майстэрня імя Заіра Азгура — ідэя праекта “Зоі” належыць менавіта яму. Гэты музей, які прадстаўляе дырэктар Аксана Багданова, адказны яшчэ і за насычаную праграму, што дапоўніць самую экспазіцыю. Многае ў праекце “Мастак і горад” гэтым разам адбудзецца ўпершыню, і плошча Якуба Коласа стане сапраўднай культурнай пляцоўкай.

— Ужо 18 мая прадставім наш першы спецпраект — “Адкрытая майстэрня”, прымеркаваны да Ночы музеяў, — расказвае Аксана Баг-

данова. — Музей Азгура можна будзе наведаць бясплатна — зараз у ім сярод іншага выстаўлены і арыгіналы работ Літвінавай і Луцэвіч, а на плошчы Якуба Коласа аб 11-й гадзіне Зоя Літвінава пачне аўтарскую экскурсію, затым адбудзецца аўтограф-сесія, а 12-й Зоя Луцэвіч праводзіць майстар-клас “Свабодны малбэрт” для ўсіх ахвотных. Астанія сакрэты пакуль раскрываць не буду.

— Для мяне гэта вялікая падзея ў жыцці, нягледзячы на тое, што я зараз многа выстаўляюся — і ў Беларусі, і на Захадзе, — кажа Зоя Літвінава. — Але тут будзе жывы кантакт з гледачамі, для мяне гэта нібы асабліва і асабіста размова з усёй Беларуссю.

— Мне вельмі падбаецца, калі мастацтва

Зоя Літвінава.

выходзіць за сцены музеяў, — дадае Зоя Луцэвіч. — Бо некаторыя людзі там увогуле ніколі не былі і не маюць такой патрэбы, а тут мастацтва само да іх прыйдзе. Разам з супрацоўнікамі музея Азгура мы адбіралі работы так, каб выстава атрымалася радаснай, уздымала настрой і натхняла. Магчыма, пасля яе нехта захоча і ў музей пайсці, увогуле зацікавіцца мастацтвам.

Адмысловая праграма ў межах праекта “Мастак і горад” запланавана і на 21 чэрвеня, калі пачнуцца II Еўрапейскія гульні і будзе адзначацца Міжнародны дзень музыкі — выступ калектыву новай акадэмічнай музыкі Five-Storey ensemble.

— Хацелася, каб вялікім мастакам адпавядалі і вялікія музыканты, таму абраны менавіта гэты музычны калектыв, — кажа Аксана Багданова. — Мы плануем вельмі далікатна ўвайсці ў гарадское асяроддзе — усе слухачы атрымаюць навушнікі і змогуць атрымліваць асалоду ад музыкі без перашкодаў.

Увечары 10 ліпеня, калі адбудзецца замена экспазіцыі, эксклюзіўную праграму для кінапаказу на плошчы Якуба Коласа абяцае праект CINEMASCOPE. **К**

Святлана БАРОЎСКАЯ:

“Ад гледачоў атрымліваю хвалю любові”

Адрэцаць гальштук Дзянісу Дудзінскаму ў прамым эфіры на 1 красавіка? Лёгка! Падтрымаць спявачку Наталлю Тамела танцамі ў бэкстэйджы? Умомант! Такія рэчы на тэлебачанні можа дазволіць толькі адна жанчына, і вы яе добра ведаеце. Яна будзіць вас шчырай усмешкай і вітаннем “Добрай раніцы, краіна!” вось ужо цягам 21 года. Гаворка — пра Святлану БАРОЎСКУЮ — легендарную тэлеведучую галоўнага медыяхолдынга краіны, актрысу, выкладчыка факультэта журналістыкі БДУ, якая сёлета ў лістападзе адсвяткуе 50-годдзе. Напярэдадні Дня работнікаў радыё, тэлебачання і сувязі мы распыталі вядомую артыстку ды Пасла добрай волі ЮНЭЙДС пра “залаты век” беларускага TV і рэцэпт добрага настрою.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

— Святлана, адразу хачу адзначыць вашу энергетыку, якая адчуваецца з першых хвілін гутаркі. Што вас натхняе заўжды выпраменьваць такі імпэт?

раніцы, Беларусь” — усё гэта, напэўна, пацвярджае, што я на сваім месцы.

— Дзякуй за адказ. Дарэчы, пра “Добрую раніцу...” Падзея, што праграма была з намі заўжды, але гэта не так. У кожнага

— Дзякуй, мне прыемна, калі вы яго адчуваеце. Не ведаю, што вам адказаць: нікага асаблівага рэцэпта добрага настрою ў мяне няма. Напэўна, чалавеку трэба нарадзіцца з такой формулай. Вось часам пра артыстаў пытаюцца: а чаму ён такі? Той жа Алех Янкуўскі — чаму такі? А таму, што іншым ён быць і не можа. Так і ў мяне: выпраменьваць, як вы кажаце, імпэт — гэта мая ўнутраная праграма, матрыца. Памятаю сабе яшчэ ў дзяцінстве — такой воль і была. Пакуль бабуля тшосьці купляла ў краме, я, маленькая, пачынала на вуліцы гаманіць з вясцоўцамі пра ўсё на свеце. Потым перад сяброўкамі выступала — проста ля дома, на вуліцы, бо душа прасіла. У маёй школе ў Маладзечне не было ніводнага гуртка, які б я не наведвала: драматычны, вакальны, танцавальны... І паўсюль было цікава, хацелася спазнаваць і дзяліцца. Вядома, пашанцавала, што гэты дар мне дапамаглі распазнаць. Але далей я ўжо сама здолела ім правільна скарыстацца. 27 гадоў на тэлебачанні, больш за 20 на “Добрай

праекта ёсць свой пачатак. Як вы сталі яго часткай?

— Так, гэта было даўно. Але вельмі добра памятаю, як прыйшла на кастынг у праграму. Я была чыжарнавым другім сваім сынам, Клімушкам, і гэта было даволі забавна. Прыйшла, узгравасцілася на крэсла з вялікім жыватом. І кіраўнік праграмы мне кажа: “Бароўская! Ідзі ўжо нарадзі спявачку, а потым прыходзь!” (смеецца).

Але я-такі стала вядучай майго лобімага праекта. Як і папрасілі, нарадзіла — і літаральна праз некалькі месяцаў выйшла на працу. І што важна, мая занятасць на праграме даволі ладна спалучалася з мацярынствам. Устаеш а пятай раніцы, праводзіш эфір, а потым а дзясцят вяртаешся да дзіцяці. І усё працавала! Я вельмі цешуся, што столькі гадоў прапрабіла на гэтай праграме — ды і увогуле на родным тэлебачанні на адным канале.

— А колькі вядучых за гэты час змянілася ў праграме?

— За 21 год у мяне было 24 партнёры ў кадры.

— Ого!

5 мая спяўняецца 200 гадоў з дня нараджэння кампазітара Станіслава Манюшкі — вялікага класіка беларускай і польскай культуры (а таксама літоўскай, рускай, агульнаеўрапейскай, сусветнай...). Таму і не дзіўна, што святкуюцца гэтая ўрачыстасць на ўзроўні UNESCO.

Надзея БУНЦЭВІЧ

У гонар Манюшкі

16 мая канцэрт твораў кампазітара чакае нас у Вялікім тэатры, 19 мая — “Манюшка на радзіме” ў Камернай зале тэатра, 23 мая — на сталічнай філарманічнай сцэне.

Днямі ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры адкрыліся выставы “Вобразы эпохі ў творах Чэслава і Станіслава Манюшкаў”, “Станіслаў Манюшка. Падарожжа ў XIX стагоддзе”, адбыўся “круглы

стол”, прысвечаны пытанню адраджэння, захавання, вывучэння і трансляцыі гісторыка-культурнай спадчыны Станіслава Манюшкі ў Беларусі, Польшчы, Літве і іншых краінах, выкарыстанню спадчыны кампазітара ў мэтах развіцця міжнароднага культурнага супрацоўніцтва, асабліва арганізацыі культурных праграм, накіраваных на папулярызацыю імя знакамітага земляка, і іншым.

Прывесчаная творчасці Манюшкі канферэнцыя ладзіцца ў Нацыянальнай акадэміі навук. Адаведчыя даклады прагучалі і на нядаўніх Міжнародных навуковых чытаннях памяці Лідзіі Мухарынскай.

А Беларускае дзяржаўнае акадэмія музыкі адзначыла гэтую падзею цэлым міжнародным музычным фестывалем. **К**

Працяг тэмы — на старонцы 13.

Заканчэнне — на старонцы 7.

Я — чалавек досыць ураўнаважаны, аднак мяне пачынае ажно падкідваць, калі ў чарговым артыкуле вядомай газеты ці папулярнага інтэрнэт-партала бачу тэкст пра “лялечны тэатр”. Ува мне тут жа прачынаецца былі загадчык літаратурнай часткі, які патрабуе тэрмінова патэлефанавань аўтару і растлумачыць розніцу паміж абраным ім прамамоўным вызначэннем — які не абы-як крыўдзіць прадстаўнікоў гэтага віду мастацтва — і прафесійным тэрмінам “тэатр лялек”.

Аднак далей вока выходзіць “мульцікі” ў цытаце аніматара (слова, якое дыпламаваны рэжысёр ніколі сабе не дазволіць), следам ідуць “цыркачы” ў інтэрв’ю з цыркавым артыстам — і рука ўжо цагнецца ў другім напрамку. Я шукаю адмысловыя беларускія тэрміналагічныя слоўнікі. Вось толькі іх так і не з’явілася.

накіроўваюцца трыццацінамі. Але пад Каляды Аляксандр Янушкевіч паставіў у Мінску свайго “Хлопчыка, які плаваў з піраньямі” — і адразу пайшлі гуляць на беларускамоўным асяродку варыяцыі вызначэння гэтай сістэмы лялек у спектаклі.

А яшчэ не так даўно была размова з выбітным айчынным рэжысёрам новай хвалі, падчас якой мы сумесна шукалі адекватны беларускі эквівалент вызначэнню “фігуратывны спектакль”. Напрыканцы

аналагаў на постсавецкай прасторы. У 2007 годзе свет пабачыў трохтомны даведнік “Сучасная Беларусь”, трэці том якога прысьвечаны культуры і мастацтву. На сайце паведамляюць, што асабліва выданні — у часавым перыядзе, які асвятляецца з яго старонак. Там можна даведацца пра айчыны тэатральны працэс з 1990-га па 2005-ты гады.

Асаблівым гонарам установы з’яўляецца энцыклапедыя “Тэатральная Беларусь”, якая

тэрмін, які перапоўз да нас са слэнгу прыхільнікаў аніме і манга. Тыя аматары не мелі зносін з японскімі мастакамі, аднак змаглі сваім моўным “вірусам” заразіць усіх, хто мае дачыненне да малюнка як прафесіі.

— Што такое “адрысавань”? Вымаляваць і выкінуць? — запытваецца спадар Міхаіл. — Ад веку існаваў тэрмін “прырысоўка” і нават спецыяльнасьць такая ёсць: “мастак-прырысоўшчык”. Гэты чалавек атрымлівае ад мас-

ладзь гэтых нюансаў ужо не адчувае, — дадае аніматар.

Са з’яўленнем камп’ютараў анімацыйная індустрыя перажыла сапраўдную тэхнічную рэвалюцыю: пачало выкарыстоўвацца новае абсталяванне, якое перайначыла металы працы, дадало ў прафесійную камунікацыю новыя лексемы. Пакуль айчыныя навукоўцы толькі прыглядаюцца да гэтай вобласці, у Расіі зрабілі спробу прааналізаваць і звесці да аднаго цэлага найбольш распаўсюджаную

Настасся ПАНКРАТАВА

Дзе знайсці слоўнік, якога няма?

ЯК ХАЧУ, ТАК І МІМІКРЫЮ

Не хочацца вінаваціць калег-журналістаў у няўважлівасці выкарыстання тэрмінаў, датычных мастацтва. Сапраўды, адкуль табе ведаць вузкаспейныя словы, калі ты сам не знаходзішся па іншы бок рампы. Мо, таму і з’явіліся ў вядомым грамадска-палітычным выданні ў інтэрв’ю з вядучай актрысай тэатра лялек “мимикрирующие” лялькі замест “мимирующих”. Першае вызначэнне на слыху — хоць і значэнне ў яго зусім іншае. А пра існаванне лялек з мяккага матэрыялу, дзякуючы якому актёр можа актыўна працаваць “тварам” лялькі, надзвычай выразна ствараць адмысловую міміку і характар персанажа, журналіст ведаць не абавязаны. Ён павінен іншае: правярць дакладнасць той інфармацыі, якую публікуе. Упэўнена: спатыкнуўшыся аб дзіўнае выслоўе, аўтар адкрыў бы тэрміналагічны слоўнік ці яго электронны аналаг — і праблема знікла б яшчэ на стады рэдактуры. Аднак па чым выяваць, калі айчынных слоўнікаў у прыродзе не існуе?

Фундамент беларускай тэрміналогіі быў закладзены ў 1920-я гады. Тады ствараліся шматлікія навуковыя камісіі, якія імкнуліся распрацаваць і ўпарадкаваць паняццёвы апарат ва ўсіх сферах жыцця. Яны ж займаліся і выданнем адпаведных слоўнікаў. Зразумела, што ў тыя часы першую скрипку гралі прыродазнаўча-навуковыя дысцыпліны. Адзін за адным з’яўляліся зборнікі для фізікаў, хімікаў, географіў, гісторыкаў. Мастацтва, як заўсёды, стала ў хвасце чаргі. У тым ліку і тэатр.

У 1929 годзе быў заснаваны Інстытут мовазнаўства Акадэміі навук БССР. Гэта быў сапраўдны штуршок для больш глыбокага вывучэння тэрміналогіі, аднак жорсткая рэпрэсіі 1930-х гадоў спынілі мно-

гія даследаванні яшчэ на ўзлёце. У гэтыя змрочныя часы была страчана значная частка грунтоўнай навуковай базы. З 1950-х гадоў кнігарні зноў сталі папаўняцца слоўнікамі, з’яўляліся і тэрміналагічныя. Але да спецыяльных гласарыяў па розных сферах мастацтва справа так і не дайшла.

Дзеля справядлівасці зазначу, што за адмысловыя тэатральныя слоўнікі не браліся і ў іншых навуковых цэнтрах Савецкага Саюза. Таму для многіх стала сапраўдным адкрыццём з’яўленне ў 1991 годзе ў перакладзе на рускую мову “Слоўніка тэатра” Патрыся Паві. Французскі навуковец уключыў у сваю кнігу каля 700 асноўных паняццяў, датычных тэатральнага працэсу. І хоць гэтая праца выклікала шмат спрэчак, трэба шчыра прызнаць: амаль тры дзесяцігоддзі ўсе тыя, хто датычны да сферы тэатра, актыўна карыстаюцца менавіта ёй. На спадара Паві пасылалі ачыненныя кандыдаты і дактары мастацтвазнаўства. Абапіраючыся на яго вызначэнні, пішучы дысертацыі па гісторыі і развіцці нацыянальнага тэатра. Дык, можа, адмысловы беларускі слоўнік тэрмінаў і не патрэбны?

ПІРАННІ, ШТО ВАДУ ЗАМУЦІЛІ

Можна спасылка на тое, што тэатральныя тэрміналогіі па ўсім свеце аднолькавыя, таму нам хопіць калек з рускай мовы. Маўляў, у чым праблема напісаць “сцэна”, “рэжысёр”, “рампа”. Але што рабіць, калі трэба крыху заглябіцца? Возьмем светлавае афармленне спектакля. Хто яго стварае: “светларэжысёр”, “рэжысёр па святле” альбо “рэжысёр па асвятленні”? На шчасце журналістаў, амаль зніклі з тэатраў лялькі, рухі якіх

мой суразмоўца задумаўся, ці не прасцей будзе ўжыць англамоўны тэрмін, і паўжартам прапанаваў тэрмінава стварыць новую тэатральную беларускую лексіку. А мне і сапраўды не да смеху: за апошнія дзесяцігоддзі ўзнікла столькі невядомых раней паняццяў у тэатральным мастацтве, а мы не можам ні пісьменна іх назваць, ні старыя тэрміны ўніфікаваць.

Праблема, зразумела, не сніжная. Нездарма некалькі дзесяцігоддзяў таму тэатральны крытык, кандыдат мастацтвазнаўства Вячаслаў Ракіцкі разам з навукоўцам Барысам Святловым працавалі над стварэннем тэатральнага слоўніка. Як распавеў мне спадар Ракіцкі, у выдавецтва, на жаль, змяніліся планы, і тая праца так і не пабачыла свет.

Аднак гэта хутчэй прыватны выпадак. А ёсць жа яшчэ дзяржаўны ўстанова, якую таксама магла б зацікавіць белая пляма ў айчынай мастацтвазнаўчай тэрміналогіі — Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

З пытаннем пра адмысловыя тэатразнаўчыя слоўнікі і магчымыя планы на стварэнне тэрміналагічнага зборніка я звярнулася да загадчыка аддзела тэатральнага мастацтва гэтай установы Веранікі Ярмалінскай. Пасля папярэдняй згоды на каментарый Вераніка Мікалаеўна, на жаль, перастала падыходзіць да гэтага пытання, таму буду апераваць дадзенымі, выкладзенымі на афіцыйным сайце.

За гады незалежнасці аддзелам было выдзелена шмат манаграфій, з’явілася “Хрэстаматыя па гісторыі беларускага тэатра і драматургіі”, якая не мае

выйшла з друку на пачатку нулявых. Я памятаю той ажыятаж, калі двухтомнік з’явіўся ў сталічных кнігарнях. І не дзіва: у манументальную працу ўвайшло каля двух тысяч артыкулаў, прысвечаных народнаму, прафесійнаму і аматарскаму тэатру. У ёй багата інфармацыі пра персаналі, нямала абагульняльных тэкстаў пра тэатральныя формы і жанры. Сыходзячы з гэткай спецыфікі, складальнікі ўвялі ў энцыклапедыю толькі малую частку тэатральных тэрмінаў. А тыя, што ёсць, даволі складана знайсці сярод грунтоўных артыкулаў пра выбітных дзеячаў нацыянальнага тэатра.

А вось звестак калі не пра слоўнік, дык хаця б пра тэрміналагічны даведнік, на сайце я не знайшла. І пра бліжэйшыя планы яго падрыхтаваць таксама не гаворыцца.

ЗНАЙСЦІ КЛЮЧЫ ДА “ШТЫРКОЎ”

Трэба разумець — калі няма ўніфікаванага вызначэння, то з’явіцца досыць разнамасных варыянтаў. Такая праблема характэрная для розных відаў мастацтва. Напрыклад, аніматар Міхаіл Тумеля з горчыч гаворыць пра шэраг моўных падменаў, якія ён чуе ў таго пакалення, што толькі прыходзіць у прафесію. Прыкладам, усё часцей моладзь гаворыць “адрытоўка” замест “адрысавань”. На погляд аніматара, гэта зусім нічымны

така-аніматара чарнавы эскіз і на аснове тых выяваў стварае мноства практычных. Нездарма ў якасці сіноніма можна выкарыстаць словазлучэнне “зрабіць дэталізавань”.

Міхаіл Тумеля настойвае, што першапачаткова ўсе прыстаўкі працуюць на ўскладненне і станючае развіццё працэсу. На гэты конт на яго старонцы ў Facebook разгарнулася цолая палеміка, падчас якой некаторыя калегі аніматара не пагадзіліся з прамоўцамі і прыводзілі іншыя прыклады. Аднак спадар Тумеля працягвае стаяць на сваім: у дачыненні да слова “рысавань” нельга выкарыстоўваць недарэчныя прыстаўкі.

— У студыях вельмі часта стала гукаць “адрысавань лакачыю” ці “добра прысоўка”. Наконт другога вызначэння ўвогуле здзіўна, бо “рысоўка” заўсёды азначала панты, імкненне пакарасавацца. Аднак мо-

тэрміналогію сучасных студый анімацыі і камп’ютарнай графікі. Вынікам грунтоўнай працы стаў слоўнік-даведнік сучасных анімацыйных тэрмінаў.

І выйшаў ён даволі свочасова, бо на паліцах кнігарняў пачалі з’яўляцца самавучыццелі для пачаткоўцаў, дзе ўсе асноўныя паняцці пастаўлены з ног на галаву. Нават здзіўна: англамоўны арыгінал вядомы прафесіяналам ужо колькі дзесяцігоддзяў, выдавецтва таксама даўно ўжо зрабіла сабе імя, але ад перакладной кнігі знаўцу становіцца мляосна.

— Працэнтаў 60 тэксту “Набору для выжывання аніматара” — хоць святых вынось, — узрушана каментуе спадар Тумеля. — Аўтар арыгінала — славны брытанец Рычард Уільямс (нам ён найбольш вядомы, як рэжысёр-аніматар нашумелага фільма “Хто падставіў труса Роджара”), таму на яго імя моладзь вядзецца. Аднак перакладчыкі выдання не разумеюць, пра што пішучы! А можа, яны банальна карысталіся падчас працы Гуглам... Я ведаю, пра што гавару, бо ў 2007-м годзе сам удзельнічаў у

навуковым перакладзе гэтай кнігі, аднак выдавецтва закрылася — таму, зразумела, да публікацыі справа не дайшла. Памятаю, як больш за паўгода сядзеў над тэкстам, бо ў ім шмат тых прафесіяналізмаў, пра якія нават самы лепшы перакладчык не будзе ведаць. Напрыклад, ён піша “штыркi”, а я разумею, што аўтар меў на ўвазе штэфты. Для таго і існуе навуковая рэдактура! Я даслаў у выдавецтва цяперашняга “Набору для выжывання” свае заўвагі ажно на 26 старонках і выклаў іх копію ў сацсетках — хоць і адчуваю, што наўрад ці змагу змяніць сітуацыю.

Хтосьці пацісне плячыма, маўляў, усё роўна міжнародная мова аниматараў — англійская, дык чаму не карыстацца англійцамі? На гэта ў майго суразмоўцы таксама ёсць адказ:

— Англійская мова — інфармацыйная, на кожную з’яву ў ёй знойдзецца імя. Славянскія мовы маюць крыху іншую канструктыўную схему. Бывае, што два замежныя тэрміны ў нас аб’ядноўваюцца адным словам. А некаторыя лексемы, перакладзеныя літаральна, толькі яшчэ больш пытанняў выклікаюць. Напрыклад, што такое “схаваны намер”? А вось “схаваная падрыхтоўка” ўжо тлумачыць, што патрабуе ад вас аніматара. Таму хацелася б у прафесійным асяродку ўсё ж дамовіцца, як мы будзем называць тую ці іншую з’яву. Чамусьці падабраць уніфікаваныя аналагі, а штосьці пакінуць у арыгінальным гучанні, аднак даваць спасылку на тлумачэнне.

Мяркую, варта мне звярнуцца да прадстаўнікоў іншых відаў мастацтва, і гэты артыкул папоўніцца мнствам падобных гісторый. Жыццё змяняецца, з’яўляюцца новыя тэхнікі, з’явы, уяўленні, аднак адмысловы паняццёвы апарат на беларускай мове пакуль не распрацаваны. І штодня прафесіяналы сутыкаюцца з паняццямі, якія незразумела, як называць. Таму застаецца толькі спадзявацца, што супрацоўнікі айчынных навуковых устаноў палічаць неабходным стварэнне адмысловага навуковага выдання.

Таму яны і самі не будуць блытацца ў паняццёвым апарате. Бо адкрываеш аўтарэферат дысертацыі на суіснаванні вучонай ступені доктара мастацтвазнаўства — а там ізноў натыкаешся на “ва ўсіх відах тэатральнага мастацтва — драматычнага, музычнага і лялечнага”.

Ці пойдзе на лад штатны расклад?

Пытанне ўвядзення новага штатнага раскладу для ўстаноў культуры Беларусі “К” падымала ўжо неаднойчы. Часам здаецца, што яно — наогул вечнае. Між тым, пэўныя змены ў гэтым кірунку назіраюцца — хоць, мажліва, адбываюцца яны не так хутка, як хацелася б работнікам сферы культуры і асабліва кіраўнікам шматлікіх музейных, бібліятэчных і клубных устаноў Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

“БАРАДАТАЯ” ТЭМА

Пабываўшы не так даўно ў Гомельскай цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Аляксандра Гершэна, разгаварыўся з яе дырэктарам і адначасова кіраўніком сеткі публічных бібліятэк Гомеля Тацыянай Уласавай. Сярод іншага, яна скардзілася на пэўную неадпаведнасць штатнага раскладу патрэбам сённяшняга часу.

— Скажам, паводле Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады бібліятэкі павінны “прырасці”, у тым ліку, і віртуальнымі наведвальнікамі, — прыводзіць яна прыклад. — Але для гэтага трэба заваліць наведвальнікаў сучасным дызайнам сайта, зручнай навігацыяй, абнаўленнем многіх кампанентаў бібліятэчнага партала, штодзённымі навінамі і гэтак далей.

Натуральна, усяго гэтага амаль немагчыма дасягнуць, бо ў бібліятэцы цяжка ўтрымаць дасведчанага і кваліфікаванага знаўцу камп’ютарных тэхналогій. Прычым не толькі з прычыны малых заробкаў, але таксама і таму, што падобныя спецыялісты не прапісаны ў штатным раскладзе. Аднак, дапаўняў і надбавак, прадугледжаных, напрыклад, бібліятэкарам, падобныя супрацоўнікі атрымаць не могуць.

Тэма новага штатнага раскладу хвалюе не толькі работнікаў бібліятэчнай сферы. Вельмі заклапочаны ёй і многія начальнікі аддзелаў культуры райвыканкамаў, з якімі мне даводзілася гутарыць.

— Праблема, што называецца, ужо “з бародой” — цягнецца яшчэ з пачатку новага стагоддзя, — кажа начальнік аддзела культуры Кобрынскага райвыканкама Надзея Жук. — Але ж новых штатаў пакуль што няма, і ці з’явіцца яны ў нас увогуле — пытанне з няясным адказам. Між тым, яны нам вельмі патрэбныя.

Які Тацыяна Уласова, Надзея Жук заклапочаны тым, што ў старым штатным раскладзе не прапісаны спецыялісты, які ўстаўлялі бы неабходныя праграмы, “лячыць” ад вірусаў камп’юта-

ры, выпраўляў непаладкі і гэтак далей. Ён там і не мог быць прапісаны, бо наяўны штатны расклад, выдадзены, нагадаю, яшчэ больш чым 20 гадоў таму, калі камп’ютары ва ўстановах культуры былі экзотыкай. Між тым, створэнне сайтаў для бібліятэчных, музейных, клубных і іншых устаноў культуры — не прыхамаць, а надзённая патрэба часу. Актualізавана сёння, у тым ліку, і на дзяржаўным узроўні.

ЯК “ПРАПІСАЦЬ ДЫЗАЙНЕРА”?

Камп’ютаршчыкі — камп’ютаршчыкі, але ж і іншых пасад у штатным раскладзе не стае.

— Напрыклад, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў штогод выпускае дызайнераў, маркетологаў, менеджараў, культурологаў, — зазначае Надзея Жук. — А ў штатным раскладзе падобных спецыялістаў няма. Прыходзіць афармляць гэтых спецыялістаў, якія вельмі патрэбны ў раёнах, скажам, у якасці медальстаў. Але чаму так адбываецца? Чаму выпускнікі, які прыехаў па размеркаванні, не можа працаваць па спецыяльнасці, прапісаны ў дыпломе?

Пытанне, на мой погляд, рытарычнае. Зразумела, айчынная сістэма вышэйшай адукацыі, у тым ліку і ў галіне культуры, імкнецца нейкім чынам аперэдзіць час, вывучаючы наяўныя тэндэнцыі і рыхтуючы спецыялістаў, якія будуць запатрабаваны на рынку працы не толькі сёння, але і праз 5 — 10 — 20 гадоў. Аднак падобны апераджальны падыход, як бачна, не апаўвае састарэламу штатнаму раскладу.

Справа ў тым, што ўсе ўстановы культуры ў дадзеным выпадку кіруюцца Агульнадзяржаўным класіфікатарам Рэспублікі Беларусь “Прафесійныя рабочыя і пасалы служачых”. Аднак многія з пазначаных там прафесій на сёння ідэальна састарэлі. Хаця, напрыклад, у аналагічным класіфікатары Міністэрства адукацыі закладзены пасалы менеджараў сацыяльнай сферы, міжнародных культурных сувязей, арганізатараў сацыякультурнай дзейнасці турыстычных арганізацый і гэтак далей. А вось пералік пасад, зацверджаны Міністэрствам культуры Беларусі, застаецца нязменным цягам дзясяткаў гадоў.

Праблема адсутнасці ў штатным раскладзе дызайнераў ці маркетологаў — навідавоку. Але не хапае там і іншых спецыялістаў, запатрабаваных у многіх установах культуры. У першую чаргу — змяшанага ці новага тыпу.

Адна з падобных унікальных устаноў — знамяціты музей “Бездзежскі фартушок”. Мясцовыя спецыялісты прапануюць наведвальнікам не проста экскурсію па ўнікальнай экспазіцыі, але і шэраг дадатковых паслуг. Напрыклад, начлег у сялянскім доме, дэгустацыю страў паляскай кухні, выпечку хлеба (ажно чатыры гатункі) па старадаўнім рэцэптах. Ахвочыя могуць нават змалоць муку на хлеб на сапраўдным драўляным млыне!

— Зразумела, што прапісаць у сваім штате кухараў, пекараў, пакаёвак мы проста не можам, — тлумачыць дырэктар музея Марыя Астаповіч. — Таму выкручваемся наяўнымі сіламі: маем у сябе толькі некалькі музейных наглядчыкаў і прыбіральшчыц, а таксама яшчэ дадаткова, за кошт пазабюджэтных сродкаў, узліў ў штат наглядчыкаў, якія, фактычна, і займаюцца аказаннем усіх пералічаных дадатковых паслуг. Натуральна, нароўні з асноўным відам сваёй дзейнасці.

МУЗЕЙШЧЫКІ СВАЙГО ДАЧАКАЮЦА

У Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь пра акрэсленую маімі суразмоўцамі праблему даўно ведаюць.

— На жаль, нашы прапановы, якія мы ўнеслі ў класіфікацыйны даведнік “Пасалы служачых, занятых у культуры і мастацтве”, пакуль што не прыняты Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны, — патлумачыла “К” начальнік галоўнага ўпраўлення культуры і аналітычнай работы — начальнік ўпраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталія Задзяркоўская. — Таму ўсім кіраўнікам устаноў культуры ўрацівацца тымі наяўнымі дакументамі, якія яны маюць на сённяшні дзень.

Разам з тым, Наталія Задзяркоўская нагадвае, што ў сённяшняй рэаліцыі штатнага раскладу ёсць пункт, у адпаведнасці з якім мясцовае кіраўніцтва можа пашыраць і дапаўняць штаты. Так,

пункт 18 дадзенага дакумента дазваляе ўстановам культуры пры неабходнасці ўводзіць новыя штатныя адзінкі з улікам магчымасцяў муніцыпальных бюджэтаў. Дадзенае пытанне з’яўляецца прэагратывай мясцовых органаў улады і можа быць вырашана без звароту ў Міністэрства культуры.

— Да прыкладу, дакладна ведаю, што ў Мінскай вобласці гэтую магчымасць выкарыстоўваюць максімальна, — кажа візаві. — Пры бібліятэках дзейнічаюць аддзелы аўтаматызацыі, працуюць праграмісты. Так што дзейныя тыпавыя штаты не з’яўляюцца тормазам як для працы музеяў, бібліятэк, клубаў, так і для развіцця новых тыпаў устаноў культуры.

Да слова, менавіта такі падыход да штатнага раскладу сёння актыўна выкарыстоўваюць у Слуцкім гарадскім маладзёжным цэнтры. Па словах дырэктара ўстановы Ларысы Тагановіч, у іх працуюць некалькі чалавек, уведзеных у штат за кошт пазабюджэту.

— Напрыклад, нам быў вельмі патрэбны гукарэжысёр, які наяўным штатным раскладам не прадугледжаны, — тлумачыць візаві. — У сувязі з тым, што мы даволі няблага зарабляем (летась атрымалі за свае паслугі 47 тысяч рублёў пры плане ў 40 тысяч), дык рашэннем райвыканкама нам была прадстаўлена магчымасць увесці ў штат новую адзінку. Асабліва хлотаваў з гэтым пытаннем у нас не было, бо мы змаглі растлумачыць, навошта нам такі спецыяліст.

Тое самае кажа і дырэктар Гомельскага абласнога музея ваеннай славы Дзмітрый Чумакоў. Ён, дарэчы, у свой час быў і начальнікам ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама, таму пра “барадату” праблему штатнага раскладу ведае не з чужых слоў.

— Мясцовыя органы заўсёды ідуць нам на сустрэчу, калі трэба увесці дадатковую штатную адзінку, — кажа Дзмітрый Чумакоў. — Таму ўпэўнены, што з гэтай сітуацыяй можна выходзіць без асаблівых праблем.

Але ж ніхто не спрачаецца з тым, што тыпавыя штаты патрабуюць абнаўлення. У тым ліку — і ў Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

— Пытанне вырашаць неабходна, — упэўнена Наталія Задзяркоўская. — Мы ў гэтым кірунку робім усё магчымае. Так, ёсць думка распрацаваць штаты і нарматывы колькасці работнікаў устаноў культуры і надаць ім статус рэкамендаваных.

Менавіта ў падобным ключы, па словах Наталіі Задзяркоўскай, плануецца зрабіць сёлетня штатны расклад для музейных устаноў. А ў наступным годзе запланавана праца па нарміраванні штатнага раскладу для бібліятэк. Што да клубных устаноў, дык узгадненне іхняга штатнага раскладу, як кажа прадстаўнік ведамства, — больш аддалена перспектыва. Але з цягам часу вырашыцца і гэтае пытанне. І на “барадатай” праблеме новага штатнага раскладу устаноў культуры Беларусі можна будзе, нарэшце, паставіць тлустую кропку. Прынамсі, хацелася б на гэта спадзявацца.

У народнай артыстыкі Беларусі Ядвігі Паплаўскай — юбілей. Але гэта нагода не толькі павіншаваць знакамітую эстрадную салістку, кампазітара і аранжыроўшчыка, але і павучыцца ў яе прастай жаночай мудрасці — у творчасці і сям'і. Той прыроднай жыццёвай мудрасці, што дапамагае захоўваць сілу духа, не губляць веры ў людзей і працаваць незалежна ад прылётаў-адлётаў натхнення.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ядвіга ПАПЛАЎСКАЯ:

“Дзяцінства — дом маёй душы”

— Сёння, з вяршыні пражытых гадоў, я разумею: калі і быў у мяне рай на зямлі, дык гэта — дзяцінства. Гэта быў дом маёй душы. Калі мне шпакка, складана, дрэнна, калі хачу знайсці на штосці адказ, я акупаюся туды. І влечваюся тымі ўражаннямі, што тады ў сябе ўвабрала. Бо ўсё сыходзіць ад башкоў, ад сямейнага атачэння, ад той атмасферы, што цябе ахінала. Салодкі палон успамінаў!

— Прызнацца, крэху дзівя чужы гэта ад чалавека, чьё дзяцінства прайшло пад знакам сур'ёзных музычных заняткаў, бо тыя патрабуюць значных высілкаў. На штосці яшчэ час заставаўся? Ці, можа, дзяцінствам вы называеце хіба першыя гады жыцця, пакуль вашы бацькі не перабраліся з вёскі ў горад?

— У Мінск нас тата перавёз, калі мне было тры гады. Башкава родная вёска — Сівіш: тады гэта быў Вянецкі раён, цяпер — Валожынскі. А ў пяці кіламетрах адтуль — матчыны Далідавічы, дзе мы жылі, дзе я нарадзілася.

— Нарадзіліся 1 мая? Я нічога не пераблытала?

— Так пазначана ва ўсіх афіцыйных крыніцах. Але насамрэч, як расказала мне мама адзесці ў класе чашчвёртым, правільная дата — 25 красавіка. Такая вось тамяніца.

— Ведаю, што ў пасляваенныя гады хлопчачкаў, народжаных у канцы снежня, часцяком рэгістравалі пачаткам студзеня наступнага года. Каб у армію забралі пазней. А вас навошта — каб заўжды заставаліся маладой? Дык спраўдзілася.

— Ды проста ў ЗАГСе вырашылі зрабіць маёй сям'і такі папарунак — падвойнае свята на Дзень працы.

— Каб дзень народзінаў заўжды быў выхадным? Атрымалася ж на алварот. Паўна, менавіта Дзень працы і паўпільваў! Вы ўвогуле калі-небудзь адначывалі? Так, каб нічым не займаша.

— Такаго не было. Падарожжамі станавіліся гастролі. Але хоць паездзілі па свеце! Не, усё ж крэху аплачывалі — калі была круізная работа. Праўда, гэта ўсё роўна даволі нервова, таму што заўжды нас чакаў вялікі аб'ём канцэртных выступленняў. І ўвесь час адчувашся адказнасць, імкнешся стварыць людзям добры настрой, зрабіць усё, каб яны атрымалі асалоду.

— Нядзіва: ваш творча-сямейны дуэт з Аляксандрам Ціхановічам усё любілі і любіць.

— Так, любоў глядачоў мы атрымалі спаўна. Вялікая падымка ім за гэта! І нізкі паклон. І ўдзячнасць маім бацькам, бо ад іх я навучылася не меней, чым уласна ад настаўнікаў.

— Кансерваторыю вы заканчвалі як піяністка. Пазней, ужо добра

вядомай эстраднай салісткай, скончылі яе другі раз — як кампазітар, стварыўшы шмат акадэмічных опусаў. А вакалу, поўна, вучыліся ад бацькі? Бо Канстанцін Паплаўскі быў знамым хормайстрам, збіральнікам і знаўцам песеннага фальклору, паплетнікам Генадзія Цітовіча.

— Я часта сядзела на бацькавых рэпетыцыях, сачыла, як ён дабіваецца ад спевакоў чысціні інтанацыі (калі гучыць хача б крэху фальшыва, слухачы пачуваюць сябе некамфортна — нават калі самі сабе растлумачыць не могуць, чаму так адбываецца). Памятаю, як ён вучыў іх даносіць эмоцыі, сэнс твораў. Такое не праходзіць бяспследна. Дый у маці быў добры голас — чысціоткі-чысціоткі. Яна ў касцёле спявала. І мая бабуля таксама. Калі я нарадзілася, бацька быў студэнтам нашай кансерваторыі, прыязджаў дадому кожную выхадныя, клапаціўся пра нас. Ён яшчэ калі быў маленькім, дык ужо граў ледзь не на ўсіх інструментах: на скрыпцы, акардэоне, гармоніку, цымбалах, балалайцы, на разнастайных народных духавых — дудачках, жалейках, якія вырабляў яго дзед. Той майстраваў самыя розныя музычныя інструменты, але найперш тыя ж скрыпкі. На скрыпцы, зробленай дзедам, граў і мой тата, і ўжо гадоў з васьмі яго на ўсё вывучылі як спрытак-каванага музыканта. А ягоны балошка граў на кларнеце. У нас дома, колькі памятаю сябе з дзяцінства, таксама было багата інструментаў: і фісгармонія, і механічнае піяніна. А адзін з нашых сваякоў па башкаўскай лініі ў 1906 годзе вылепіў з гліны орган і быў адзначаны за гэта граматай на выставе ў Мінску. Сяграватай на выставе ў Мінску. Сяграватай нашых продкаў былі, па розных сведчаннях, ці то французы, ці то сербы, што пасля напалеонаўскай кампаніі аселі на беларускіх землях. У Вяшчы ёсць музей тра-

дыцыйнай культуры, там на другім паверсе — сцэляная экспазіцыя, прысвечаная нашаму роду. Краязнаўцы самі ўсё гэта “раскапалі” і на 95-годдзе з дня народзінаў бацькі запрасілі нас на ўрачыстасці. Прыемна, што яны так беражліва захоўваюць памяць пра сваіх таленавітых землякоў — не толькі, дарэчы, пра наш род, бо ў іх назапашана і шмат іншых матэрыялаў. Мы вельмі ім удзячны!

— Нядзіва, што з такой музыкай раласцёнай вы працягнулі сямейныя традыцыі, перадаўшы эстафету і сваёй дачцэ Насці.

— Тата, як выявіў у нас абсалютны слых, усіх аддаў музыцы

сонца, вясёлка, лес, рэчка, увесь свет у яркіх фарбах. Залатое жніўе, сіні лён, ружовая грачыха. Рамашкавы луг — у палову майго росту. І цяпло, што ад зямлі сыходзіць. Для мяне і дагэтуль прырода і музыка — штосці непалодзімае: прыроду я ўспрымаю праз музыку, а ў музыцы чую гукі прыроды. А якія бывалі вясковыя вечарынікі! Цымбалы, бубен, барабан, баян — і песні. На Вянецчыне і цяпер шмат аматарскіх музычных калектываў, там жывуць даўнія традыцыі. Я шчаслівая быць часцінкай гэтага краю! І Саша сказаў бы тое ж самае. Ён нарадзіўся ў Мінску, а бацькоў яго былі з Віцебшчыны, і ён часта наведваўся туды.

Душа любых мясцін — людзі. А ў вёсцы яны іншыя. І вельмі розныя! Мне часта ўспамінаецца адзін наш сусед, яго звалі пан Альшэўскі. Ён быў высокадухоўным, вельмі начытаным чалавекам, любіў разважаць пра высокія матэрыялы. Можна, і сапраўды шляхецкага роду, з раскулачаных? У пасляваенныя часы па вёсках часта жабрацкіх хадзілі — і ўсё ім спачувалі,

дапамагалі. Памятаю, аднойчы разыгралася жудасная навальніца, і дзесьці на змярканні прыйшоў незнаёмец — страшны такі, ажно спужалася: увесь у брудзе, твар бардой зарос. Бабуля нічога ў яго не пыталася: пусціла, дала памыцца, накарміла, спаць паклала. Зранку зноў накарміла, ежы з сабай дала. Суседка ёй потым выгаворвала: “Ты ж яго не ведаеш! Што, калі б абрабававу?” А яна: “А што, як ты была б на ягоным месцы?” Гэтыя словы я запомніла на ўсё жыццё. Можна, менавіта таму не магу прайсці міма чужой бяды, што заўжды стаўло сябе на месца таго чалавека, які перада мною. І Саша

— Чым жа ён так вас зачэпіў? Ну не ўсходнім жа каларытам!

— Ён дапамагаў тым, хто апынуўся ў бядзе.

— Вось і вы — літаральна “зачэпіў” на дапамогу ўсім, хто ні папросіць. А хто і што дапамагае вам? Асабліва цяпер, калі Саша няма.

— Ён усё роўна побач. Я зараз жыву за сябе і за Сашу, і ён мне дапамагае. Дапамагаюць бацькі — “адтуль”. А ў жыцці дапамагае дачка. Нават калі проста чую, як аб'яўляюць яе песню — Настася Ціхановіч, мне робіцца неж свята: у дачку — наш з Сашам працяг. Дапамагае родная зямля. Дапамагаюць нашы беларусы — сцэляная армія падтрымкі! І гэта не толькі нашае пакаленне, не толькі тыя, хто ўзрастаў на нашых песнях, але і іх дзеці, унукі — цяперашняя моладзь. На дзень народзінаў прыхільнікі зрабілі мне шыкоўны падарунак: “перакапалі” ўвесь інтэрнет, сабралі ўсё, што пра нас з Сашам было — атрымалі сапраўдны відэарыў. А якія яркія, запамінальныя віншавальныя даслаі! Гэта дорага каштуе.

— Баюш, калісьці яшчэ ў 1990-я вас у Маскву настойліва цягнулі, але вы так і не сабраліся. Не шкадуеце?

— Ды мы не маглі гэтага зрабіць, не маглі ўсё кінуць! Бо тут нашы карані, наша зямля, наша радзіма — і малая, і вялікая. А калі пра штосці і шкадую, дык пра тое, што мы з Сашам столькі га не запісалі! То адну, то другую чужую песню дарабілі, штосці сваё — зразумела, “на потым”. Ды тое “потым” — самі ведаеце, што гэта такое. На жаль, нашу студыю часта залівала, таму многае загінула — шкада. Неяк шукала партытуру сваёй сімфанічнай паэмы — нідзе няма. Вырашыла, што страціла, а тая раптам знайшлася. Якое шчасце! І бышчам напамін: нарэшце, надыйшоў час упарадкаваць архівы.

— Успаміны пісьне не збіраецеся?

— Нам з Сашам гэта яшчэ з 1990-х прапаноўвалі, але я пакуль не гатова. Дый многа хлусні вакол кожнай з медыяперсон развілося. Пачнеш абвараць — бышчам апраўдваецца, а гэта непрыемна. Бо кніга павінна быць лёгкай для чытання і праўдзівай.

— Дык можа, часцей дзівіцца ўспамінамі ў інтэрв'ю? А потым з іх кнігу складзі.

— Журналісты мяне і сапраўды даймаюць, асабліва як мне далі ганаровае званне “Жанчына года”. Але ва ўсіх — адно на вуснах: як вам без Сашы? Дрэнна. Няўжо не зразумела? Ён для мяне і дагэтуль жывы, а вы бышчам зноўку пахаванне ладзіце. Пагадзілася на прапанову аднаго саліднага маскоўскага выдання. Сціснула сябе ў кулак, вырашыла: буду гаварыць дакладна, спакойна, прыгожа, не мянагаслоўна, каб той дзівячыне было лягчэй тэкст апраўдваць. А потым чытаю — аднаскладаная, “рубленая” фразы, слюнік-кавы запас, бы ў Элякі-людадзі з “Дванаццаці крэслаў”, думкі губляюцца, бягзлуззіцца нейкая. І ўсё тое патаемна, што я прасіла ў мас-медыя не даваць, вывалена на старонкі. Каб хоць некай скаражываць, давалося перапісваць усё самай. І я зразумела: трэба часам даваць сабе зорак маўчання. Асабліва калі і сапраўды не хочаша ні з кім гаварыць. Маўчанне таксама выратоўвае. Яно як музыка, прырода, родная зямля — мы ж разумею іх без слоў.

“Трэба часам даваць сабе зорак маўчання. Асабліва калі і сапраўды не хочацца ні з кім гаварыць. Маўчанне таксама выратоўвае. Яно як музыка, прырода, родная зямля — мы ж разумею іх без слоў.”

вучыцца. Крысціна, старэйшая за мяне на 15 месяцаў, была вундэркіндам. Пра яе і стужкі дакументальна здымалі: яны захоўваюцца ў кінархіве ў Дзяржынку. Тата марыў стварыць гэткае сямейнае трыа: каб я іграла на скрыпцы, малодшы Чэсік — на віяланчэлі, ну і Крысціна — на фартэпіяна. Таму мяне спачатку і сапраўды аддалі на скрыпку. Але фартэпіяна мне падабалася болей, бо на ім сёстра займалася, мы з ёй нават у чатыры рукі спрабавалі. І бацькі пагадзіліся. А калі кожнае лета мы збіраліся ў вёску, тата падганяў грузавік, і першым туды зацявалі піяніна, каб усё тры месяцы канікулаў мы маглі яшчэ і займацца. Але гадоўныя дзівячыя ўспаміны — іншыя:

такім жа быў! Усім дапамагаў. Так, свет зараз іншы, многа хлусні і падкіндам. Але ж як іначай людзьмі заставацца?

— Інтэлігентнасць і эстрада сёння ўсё часцей становяцца супрацьлегласцямі.

— Араней яны былі сумяшчальнымі. Зноў-такі, усё закладаецца ў дзяцінстве. Для мяне, да прыкладу, адным з самых радасных захапленняў былі кнігі. Адна з улюблёных — “Аповесць пра Хаджу Насрэдзіна” Леаніда Салаўёва.

— Герой гэтых прыгод, дарэчы, часта выратоўваўся падманам. Мабыць, хацелі ў яго гэтаму навучыцца?

— Не хацела. Я і дагэтуль хлусіць не ўмею.

Святлана БАРОЎСКАЯ: “Ад гледачоў атрымліваю хвалю любові”

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 3.)

— Цудоўныя вядучыя — Саша Паўлаў, Глеб Давыдаў, з якім я працавала, і часам працоўны цяпер. Але мой пастаянны калега — гэта Дзяніс Дудзінскі. Я вельмі яго цаню за прафесіяналізм, адказнасць ды за пачуццё гумару. Ужо ўпэўнілася на ўласным досведзе, што, калі ў вядучага няма такой якасці, эфір будзе губляць у цікавасці, станавіцца прэсным. Вось у нас з Дзянісам у “Добрай раніцы...” афіцыйна дазволены мяккі тролінг — і мне падаецца, што гэта ідзе толькі на карысць праграме. Дый высокія рэйтынгі гэта пацвярджаюць. Значыць, разам нам удаецца ствараць людзям настрой.

— А які час, на ваш погляд, можна лічыць “залатым векам” для беларускага тэлебачання?

— Цікавае пытанне. Канешне, хочацца адказаць, што “залаты век” — сёння, калі я ўжо ўсё ведаю, магу, не баюся памыліцца, прызнавацца ў сваіх недахопах, адчуваю свабоду ад папярэдніх страху... Аднак усё ж такім часам, на маю думку, варта назваць і тэлебачанне 1980—1990-х. Мне падабаецца сістэма каштоўнасцяў, што панавала тады — яшчэ за савецкім часам. Напрыклад, раней, калі вядомыя дыктары ўваходзілі ў залу, мы, маладыя, уставалі ў шчырмыя парыве пашаны. Потым: у тагачасных тэлевізійшчыкаў існавала цудоўная традыцыя: калі вядучыя завяршалі эфір, група вітала дыктараў апладысмантамі.

— А сёння як?

— Сёння пасля эфіру мы дзякуем адзін аднаму, абдымаемся, але вольныя ўдзячныя апладысмантаў ніхто не дорыць. Іншы час, іншыя хуткасці. Прычым, што цікава, гэта традыцыя спынілася разам з сыходам аднаго са старэйшых аператараў “Добрай раніцы...” Гары Аркадзевіч. Ён, дарэчы, у перапынках паміж здымкамі яшчэ граў нам на піяніна. Гэта быў час іншых узаемастасунаў, іншага стаўлення да прафесіі. Ды, канешне, пераемнасць пакаленняў — яна захоўвалася. На жаль, у сённяшнія жорсткія часы эканомікі мы згубілі гэты плаўны пераход ад аднаго адмыслоўца да іншага.

— Трэба адзначыць, што тое тэлебачанне 1980—1990-х вылучалася і высокай культурай мовы. Наколькі важная яна сёння? Увогуле, на ваш погляд, ці да статкова на нашым тэлебачанні беларускай мовы?

— Я лічу, што ўся наша краіна, а не толькі вядучыя на тэлебачанні, павінны ўмець гаварыць па-беларуску.

Што тычыцца мяне, то ў дзяцінстве я цудоўна гаварыла. Потым, яшчэ ў інстытуце, грала Ганну ў “Людзях на балюце”. Ды, прызнацца, калі “Добрай

раніцы...” толькі распачыналася, мы разам з Аляксандрам Кругляковым і Кірылам Слукой у студыі на “сотцы” вялі праграму выключна на беларускай мове. Такі быў старт. Але было і шмат памылак...

Сёння ў эфіры мы карыстаемся дзвюма мовамі, ды, прызнацца, мне лягчэй выцяляць свае думкі на рускай. Памыліцца ў жыцці, калі гаворыш на беларускай, можа быць, і не так страшна, але на экране, на маю думку, непрымальна.

— Тэлеканалы суседніх краін складаюць вялікую канкурэнтную аічынню. Як вы да гэтага ставіцеся? Што, на вашу думку, можа прапанаваць наша тэлебачанне гледачу, каб выйграць за яго бітву?

— Па-першае, цалкам на ваша пытанне адказаць не здолею. Усё ж такі я толькі тэлеведоўца, а не кіраўнік канала. Але ад сябе магу сказаць наступнае: радзіме (і сабе) я не здраджваю. Калі прыйшоў на пэўнае месца — намагайся зрабіць яго лепшым, а не інчым. Так, я ведаю

Святлана Бароўская і Дзяніс Дудзінскі ў эфіры “Добрай раніцы, Беларусь” 1 красавіка...

... і ў навагоднюю пару.

пра тых недахопы, якія ёсць на маім “заводе” — ну і што з таго? Зрабі сам што можаш — як кажуць, “памяці свой двор”. Можа быць, дзесці за акіянам жыццё і больш цудоўнае за наша, а пэўныя праграмы буйных медыяггантаў выглядаюць куды даражэйшымі. Але для мяне мой родны канал — “Беларусь 1” — і ёсць самы лепшы.

Так, мы — не Каны, не Галівод, ды нават не Масква. Але ад нашых гледачоў я атрымліваю такую хвалю любові, што ніякае іншае месца мне і не трэба. Ведаецца, якая радасць падмаецца ў душы, калі, напрыклад, выходзіш у глядзельную залу падчас

Фота Ганны ШАРКО

аднаго з канцэртаў “Славянскага базару ў Віцебску”, а людзі кажуць: “Вось, наша Бароўская ідзе”. Пасля такіх слоўваў у мяне нібыта крылы вырастаюць! І мне хочацца працаваць яшчэ лепш, незалежна ад таго, самыя мы першыя ў свеце ці не. Тут мае жыццё і радзіма.

— Вы рыхтуецеся да кожнага эфіру?

— Да кожнага. Прыдумваю розныя слоўцы, падводкі, вершы, каб было цікавей. Ды, прызнацца, нават уяўлю сваё гледача, калі вяду эфір.

— Што вы ўжо сёння можаце сабе дазволіць з таго, што раней нават не ўяўлялі?

прызнацца: выкладанне псіхалогіі мяне не цікавіць. Гэта — сапраўдная навука. Да таго ж, я вельмі паважаю сваіх педагогаў, каб у гэтым кірунку з імі спаборнічаць.

— Але веды псіхалогіі дапамагаюць вам у прафесіі тэлеведоўцы?

— Ды не толькі. Яны мне дапамагаюць і ў маёй выкладчыцкай дзейнасці на журфаку. Цяпер я з вялікім натхненнем вучу маладых журналістаў акцёрскаму майстэрству, уменню трымацца ў кадры. У мяне такі мікс ведаў ад “трэнера, які практыкуе”. Мы з вамі вышэй падымалі пытанне культуры стасункаў — дык вось, я імкнуся навучыць моладзь і гэтаму. Прашу не чытаць з мабільных тэлефонаў вершы, калі яны іх не вывучылі (а такое здараецца), не спазніцца на заняткі... Сёння маладзе пакаленне іншае, яно патрабуе да сябе пэўнага стаўлення, яго ў пэўным сэнсе трэба заваяваць. Але я імкнусь быць з імі максімальна шчырай — і ўжо бачу вынік нашых заняткаў, узамадзвення. Ды пачынаю ганавацца сваімі студэнтамі, перажываю за іх.

— Святлана, наконт новай фармацыі. Сёння ўсё больш людзей, асабліва моладзь, аддаюць перавагу інтэрнэту і ўвогуле не глядзяць тэлебачанне. З кожным годам працэнт гэтай аўдыторыі расце. Перафразуючы вядомае сьвярдзэнне з кінастужкі “Масква слязам не верыць”, ці не баіцеся вы, што аднойчы ў свеце застанецца толькі адзін інтэрнэт?

— Я ў гэта не веру. Можа быць, тэлебачанне і будзе глядзець менш людзей, але сысці яно не можа. А навошта тады публіка ходзіць у тэатр? У кіно? Падавалася, што з прыходам тэлебачання залы такіх устаноў мусіць апусцець, але гэтага не адбылося. Так і з тэлебачаннем. Яно застанецца.

— Вы самі — чалавек тэлебачання ці сеткі?

— Адназначна тэлебачання. Я гляджу яго ўвесь час. Нават калі позна вяртаюся аднекуль дадому, адразу ўключаю тэлевізар. Магу нават і не разумею, але тэлевізар — “шчоўк”. Ды яшчэ ў мяне ёсць такі рытуал: які б канал я ні глядзела, перад выключэннем тэлевізара абавязкова націскаю на “Беларусь 1”. Каб калі ўключу яго зноў, на экране зноў быў мой родны канал.

— Сочыце за калегамі на іншых каналах?

— Абаязкова. Лічу за правіла быць у курсе. Ды нават з задавальненнем адзначаю добрую працу сваіх калег. Ведаецца, мне падаецца, што і на каналах Белтэлерадыёкампаніі, і ўвогуле на нашым тэлебачанні кожнаму можна знайсці праграму сабе па інтарэсах. І нават вядучых па душы, якія будуць радаваць у самы змрочны дзень.

Давайце сёння так зробім. Я вам пра сваю (дакладней — маміну) вёску распавяду, а вы мне — пра сваю. Вось толькі параўноўваць не будзем, бо мая безваротна сканала па прычыне вялікага чарнобыльскага перасялення народа. Роўна год таму мы са старэйшым сынам усё ж прабаліся ў гэтыя джунглевыя хмызы. Нават падмуркаў няма. Адна пясчаная дарога засталася. Калі б не засуха, дык нават і “форд” не дапамог бы. На яскравым кладзю (вось яно працягвае сваё “жыццё”) наведальнікі могілкі цёткі, бабулі (яе Вася звалі) і бяскоўцых родзічаў-свакоў, якія вярнуліся ў родную зямлю з усіх канцоў гэтага незразумелага і не вельмі ўтульнага свету. Але не будзем больш пра нежывое.

Яўген РАГІН

Невялічкая велікоднае рэха. 28 красавіка ў сельскім клубе аграпрадка Станцыя Ашмянны (Ашмянскі раён) адбыўся канцэрт, прысвечаны светламу Хрыстоваму Уваскрэсенню. Ідэя мерапрыемства вельмі цікавая: кожны выканаўца, кожны калектыў пасля выступлення пакідаў імправізаваным велікодным кошыку на сцэне кветку. У фінале сабралі шыкоўны рознакаляровы букет. Мая Купрэўка напярэдні Вялікадні запомнілася яшчэ і такім празільным водарам печананага хлеба, што нават буслы ад яго п’янелі. І ніхто не называў гэты залаты духмяны пуд “куліччэм”. Звалася гэтая булка “паскай” (не царскай некалькі тыдняў). Сённяшняя крамяная выпечка нават знешнім выглядам паску не нагадвае. А царквы ў вёсцы не было. Усе хадзілі за пяць кіламетраў у веткаўскую. І яшчэ адна “царкоўная” акалічнасць. Я рос у эпоху ваўнічанага атэізму. Ікон у дамах збоўшага не было, усе яны захоўваліся ў падстрэхах. Купрэўка не была выключэннем. Хлопцы, ведаючы, што я малюваў любію, не аднойчы прапаноўвалі іконы ў падарунак. Асобныя былі нават у палову майго росту. Але мае бабулькі паспелі мяне навучыць, што ікона — не проста малюнак на дошцы, а нешта большае з магутным зарадам энергіі. Ніколі не прымаў такіх падарункаў, за кожным з якіх — лёс цэлага чалавечага роду, не таго, што быў, а таго, што будзе.

Анонс. 18 мая ў аграпрадку Гальшаны пройдзе фестываль “Гальшанскі замак — 2019”. Гэта юбілейнае дзясятае мерапры-

Пабачыць Парыж і доўга-доўга жыць

емства, якое праславіла не толькі Ашмянскі раён, але і краіну. Замак ролу Сапетаў зноў стане ці не галоўным героем усёй дзеі. Апрача абноўленай Паўночнай вежы гасцей чакае, да прыкладу, віртуальная экскурсія і выстава стэрэакарцін “Наша гісторыя ў стэрэавіях”. Натуральна, будуць рыцары, лучнікі, майстар-клас па хальдзе на хадзях. Наконт дэфіле прывідаў нічога не скажу, пра гэта нават і чутак няма.

У маёй вёсцы самы галоўны прывід жыў ля невялічкай балажанкі побач са старым клубам. Па начах яго вочы свяціліся, а я вельмі пахоўся. Гэта потым яскравы браты раслумачылі, што свеціцца звычайныя жукі-светлякі, што жывуць на гільных пнях. А на сцены клуба (зала была маленькая, усіх ахвотных не змяшчала) паказвалі “кіны”. Я запомніў “Чапаева”.

У пошце вельмі шмат навін, звязаных з самымі рознымі семінарамі і цікавымі праектамі. Мы вучымся і прыдумляем, прыдумляем

і вучымся, і гэта не можа не радаваць. “Маці твая стала вучонай, — казала мне цётка Вара, — і ты павінен вучыцца”. Мама, сапраўды, другая па ліку ў вёсцы з тых, хто атрымаў вышэйшую адукацыю. Першым быў франтавік (прозвішча не памятаю дакладна, нібыта — Сіманюска), які стаў потым рэдактарам “Настаўніцкай газеты”. І я паслухаўся цётку Вару, якая пасля вайны кіравала мясцовым калгасам.

Дык вось семінары. У Парыжы ля мясцовай Эйфелевай вежы прайшоў раённы семінар “Роля ўстановаў культуры ў развіцці рэгіянальных брэндзю Пастаўскага раёна”. Падчас практычных заняткаў экскурсаводы — навучніцы Навадвурцкай базавай школы — распавялі пра гісторыю вёскі. Упершыню ў пастаўскім Парыжы я пабываў гадоў 20 таму. Доўга чытаў шпільду “Парыжская сярэдня школа”. Прывякаў. А мясцовы дзядок — аматар птушак, які ўзяў на сябе ролу экскурсавода, плочыў вочы: “Вось бы з сапраўднай Эйфелевай вежы галубоў

скае аб’яднанне “Суседзі” Пескаўскага дома культуры. Я, да прыкладу, ніколі не чуў пра побытавы танец “Дзеўка ў сенах”. А вось у Лідскім раёне — гэта топавае рэч.

Замест старога клуба ў Купрэўцы ўзялі новы — цагляны з цэнтральным ацяпленнем. Я да гэтага часу з падлеткаў у юнакі перабраўся. Так што танцы пад радыёлу ў Абадзінскім да месца прыйшліся. “Дзеўка ў сенах” — гэта добра, а “медлякі” ў 16 гадоў яшчэ лепей. Не памятаю, каб там спявалі ці танчылі аўтэнтку, бо на першым месцы ў Купрэўцы стаў спорт: футбол з валейболам. Кіравала клубам жонка майго стрыечнага дзядзькі Мішыка баба Маня. Установа культуры адчынялася зранку і зачынялася ці не на досвітку, калі кароў на пашу выганялі. Шашкі, даміно, бібліятэка, кіно, танцы... У такім рэжыме клуб і працаваў усё лета. І ўвогуле вёска падчас вакацый пераўтваралася ў міжнароднае лепішча. Разам збіраліся праўнікі тых, хто калісьці шукаў лепшага жыцця ў Польшчы, Канадзе, Амерыцы... Пра церапашняе аблічча беларускай вёскі і згадваю не хачу, каб настроі не губляць. Адно для мяне зразумела: сэрца вёскі — дзейсны клуб з бібліятэкай. Няма іх — вёска чэзна.

А цяпер — доказы вышэйгаданаму. Клубныя работнікі сектара культуры і волнага часу “Крэўскі дом культуры” заправілі аднавяскоўцаў на вечар адпачынку “Вясновы настроі”. Складнікамі гэтага настрою сталі гульні, конкурсы, тэатральныя мініяцюры. Пра гэта напісала дырэктар Смаргонскага раённага цэнтра культуры Галіна Крайчанок. Яна назвала яшчэ тры ўстановы, якія прапаноўваюць спажываць нестандартны арт-прадукт. Гэта **Вішнеўскі, Залескі, Сінькоўскі** дамы культуры.

Зараз — пра вынік канферэнцыі і семінараў. Для клубных устаноў **Мінскай** вобласці бягучы год абвешчаны Годам вышэйшай абраднасці. Ініцыятар — Мінскі вобласны цэнтр народнай творчасці. Мэта: адраджэнне і папулярызаванне мясцовых вышэйшых традыцый. Толькі адна цытата з ліста: “*Вяселле магло доўжыцца ад двух да чатырох дзён у залежнасці ад умоўнасці тых, хто яго спраўляў. У адной частцы Міншчыны маладых людзей, што бралі шлюб, называлі “малады” і “маладая”, у другой — “жаніх” і “нявеста”. А вось у Ямлінска-Любанскага раёна маладоў звалі “княжыня”.*”

У мамінай вёсцы, як і ў не вельмі замжных навакольных, як мне распавядалі людзі, вяселле доўжылася два дні: першы — у маладой, другі — у маладога. Дык вось, калі так можна сказаць, існаваў тут і трэці дзень, як элемент своеасаблівага высковага нахабства. Абрад называўся “За шапкай”. На трэці дзень зранку, калі сталы дзь лавы прыбіраліся, у хату заходзіла купка сумных і спакутаных жыццём брамадзян з пытаннем да маладой гаспадыні: “Мы ў вас свае шапкі ўчора не забывалі?” І тут, хочаш ты ці не хочаш, маладым прыходзілася даставаць чаркі зноў.

Вядучы рэдактар аддзела інфармацыйна-аналітычнай і рэпертуарна-выдавецкай работы **Магілёўскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Крысціна Башарымава паведаміла пра другі этап творчага марафону “Нагхненне малой радзімы”. Ён ладзіцца цягам усяго 2019 года. А ўзялія з сябе цыкл мерапрыемстваў, скіраваных на падтрымку і папулярызаванне аматарскай творчасці кожнага раёна Магілёўшчыны. Другі этап распачаўся 24 красавіка ў абласным мета-дэпартаце. Сваё майстэрства дэманстравалі рамеснікі і творчыя калектывы пяці раёнаў вобласці: **Клічэўскага, Глускага, Кіраўскага, Быхаўскага, Бабруйскага**.

Рэдактар **Полацкага** раённага цэнтра культуры Кацярына паведаміла пра фінальны тур раённага конкурсу “Прафесія! #культура работнік”. Першае месца заняла Дар’я Парфененка з **Азінскага** СДК, другое — за Кацярынай Квашніной, якая з’яўляецца кіраўніком народнага клуба “Пралеска” **Полацкага** РЦК. Трэцяе месца дасталася Галіне Чарніўскай — мастацкаму кіраўніку **Гомельскага** сельскага дома культуры. Ад сябе дадам, што Гомель — гэта яшчэ і вёска ля Полацка.

Бацька заўжды смяюся, калі згадваў, як мяне, малага, выхавалі падчас маіх першых візітаў у Купрэўку. Справа ў тым, што калі я вярнуўся ў Ветку, дык пачаў вітацца з кожным мінаком. У вёсцы мне ясна давалі, што вітацца трэба з кожным, ведаеш ты яго ці не. “А чым Ветка горшая?” — думаў я. Але ў райцэнтры мяне ад гэтага хутка адвучылі. Так жыву і па сёння, усведамляючы і разумеючы, што ў вёсцы свае законы, а ў горада — зусім іншыя. Ці не тама мяне пастаянна цягне ў камандзіроўку?

Развітваюся толькі на тыдзень.

У маім “камандзіровачным рэйтынгу” гэты аграгарадок займае адно з першых месцаў сярод аналагічных населеных пунктаў краіны. Вядома, для атрымання больш дакладнай карціны таго, як функцыянуюць установы культуры ў Відамлі, трэба было б пражыць там хоць бы тыдзень (і пажадана — інкогніта). Але, спадзяюся, тыя першыя ўражанні, якія я атрымаў у ходзе майго экспрэс-візіту, не былі памылковымі.

Алег КЛІМАЎ, Мінск — аграгарадок Відамля
Камянецкага раёна — Мінск / Фота аўтара

“НАШ ЧЫТАЧ МАЛАДЗЕЕ”

Адкуль яшчэ ідуць у беларускую культуру, як вы думаеце? Правільна — наўпрост з кампаніі “Савушкаў прадукт”! Але былы сырабярэе камянецкага філіяла Марына Шылавец у бібліятэчнай справе чалавек невыпадковы (яе мама — з бібліятэкараў). І пяць гадоў таму — п’яна, па загадзе душы — Марына Адамаўна заняла вакантную пасаду ў Відамлі ды атрыма-ла адпаведную новай прафесіі адукацыю.

— Каб захапіць чытача, недастаткова выдаць яму нешта па яго запшыце — у надзеі, што ён прыйдзе да нас і ў наступны раз, — дзеліцца яна нюансамі сваёй працы. — Здавалася б, са школьнікамі ў гэтым пытанні ўсё ідзе прасцей — ім па вучэбнай праграме трэба шмат чытаць. Але адна справа — “абавязковае” чытанне, а зусім іншае — прышчэпаць дзеям лямбу да літаратуры наогул.

І прылучае іх спадарыня Шылавец рознымі вынаходлівымі спосабамі — напрыклад, праводзячы майстар-класы па газетнай саломцы або абмяркоўваючы розныя рэцэпты ў часопісах. А на такіх “вечорках” пачынаюцца размовы пра літаратурных герояў і гістарычныя рэаліі іх часоў — тую ж кулінарыю. І некаторыя наведвальнікі па-ступова прасякаюцца глыбокай увагай да ўсяго, што звязана з кнігай.

— Не так важна, на сяле расце дзіця, альбо ў горадзе. Спакуюся у яго сёння і там, і там мноства, — кажа Марына Адамаўна. — А ў Відамлі башкі мне давораюць, і калі іх дзеці пайшлі ў бібліятэку — значыць, яны дакладна ў мяне, а не дзе-небудзь на вуліцы. Мы тут чытаем вершы, абмяркоўваем кнігі, нешта пачытаем. Іншы раз часам выежаць у Брэст — паглядзець якую-небудзь тэатральную пастаноўку.

А дарослых аграгарадка “завабліваюць у кнігу” як спосабамі звычайнымі — дапусцім, “сарфанным радзье” (маўляў, паступілі новыя бэстселеры...), або “арт-вокнамі” (праверана часам рэкламная акцыя, калі ў вокнах размяшчаецца наглядная атэжыя, якая інфармуе пра тую ці іншаю літаратурную падзею) — так і з выкарыстаннем мясцовага экспазіцыі. Я маю на ўвазе ініцыятыву “Лабараторыя Сонца”, скіраваную, у тым ліку, на прасоўванне айчынных і замежных вопыту ў галіне энергабэражэння

ўзрост — ад 20 да 40 гадоў. З іншага боку, пажылых да нас прыходзіць больш, чым 14—15-гадовых.

КЛУБ У КЛУБЕ

Затое увагай падлеткаў можа пахваліцца народны клуб творчай моладзі “Свой круг”, які з’яўляецца адным з фарміраванняў сельскага Дома культуры. Тут паўстае пытанне: а навошта патрэбны такі “клуб у клубе”, які дублюе харэаграфічнае, ва-

апаратурай ён забяспечаны, і “ўласны” каспюмер у Камянцы ёсць, і грошы зарабляе, і траціць іх на сваю дзейнасць. Ды, тым не менш: — Ёсць адна праблема: недахоп добрай якасці “мінусовак” песень беларускіх выканаўцаў. Па аўтарскіх правах мы б з імі, спадзяюся, знайшлі б якое-небудзь рашэнне — як, дапусцім, аднойчы дамовіліся з гуртом Ву Сту, за што яму вылікі дзякуй. Але гэта быў ледзь не адзін-

тэрыторыя нагадвае нейкі аазіс — “культурны”.

А на тэрыторыі ўстановы дзейнічае дзесяць клубных аб’яднанняў. Соф’я Васільеўна кіруе адным з іх — аматарскім, песні і гумару “Вечарынка”. Запэўніваючы ў высокім узроўні ўсіх без выключэння фарманяў СДК, спадарыня Добыш асобна вылучае фальклорны калектыў “Радасць”.

— Сёння нашы артысты выступаюць не проста шмат,

Экспертамі ж па культуры Відамлі сталі вышывальшчыцы Ганна Росляк і Валянціна Новік. Апошняя адрознівае мяне аголюшылка (у добрым сэнсе гэтага слова) сваёй заваяй: “Вышыўка для мяне — нібы духоўны наркотык. Забываеш пра ўсё, калі ёй займаешся. Праблемы на задні план сыходзяць”. А да таго, як сесці на пенсію і “падсесці” на вышыўку, яна працавала механізатарам — 23 гады кіравала трактарам!

Лабараторыя Сонца ў Відамлі

Соф’я Добыш: “Наш Дом культуры стаў у 2018-м годзе лепшым!”

Марына Шылавец: “Чытач нашай бібліятэкі маладзея”.

Эксперты-вышывальшчыцы Валянціна Новік і Ганна Росляк.

Для Ірыны Вярэнч галоўнае — якасць і вынік.

СДК у “культурным аазісе”.

і альтэрнатыўнай энергетыкі. Непадобна ад сельскай бібліятэкі і СДК (абедзве ўстановы размяшчаюцца ў адным будынку) знаходзіцца рэкрэацыйна-навукавая пляцоўка, на якой усталяваныя сонечныя батарэі, лаўкі, ліхтары, дзіцячыя атракцыёны. Менавіта тут у цёплым час года любіць шпацыраваць маладыя бацькі са сваімі дзецьмі, да паслуг якіх і часовыя стэнды з кнігамі — як бы між іншым такім чынам рэклама сваю дзейнасць Марына Адамаўна. І знаходзіць новых чытачоў!

З мерапрыемстваў, якія праводзіцца СБ у індывідуальным парадку і ў саадукацыі з іншымі арганізацыямі, спадарыня Шылавец адзначае імпрэзу, прысвечаную жанчынам-міраносіцам — і, адпаведна, царкоўнай літаратуры, а таксама “агеньчыкі” для людзей пенсійнага ўзросту і выставы кніг пісьменнікаў-юбіляраў.

— Нам бы яшчэ ўласную мультымедыю тэхніку, каб яна ўвесь час была пад рукой, — пераходзіць да сваіх мараў візаў, — і тады нашы імпрэзы сталі б, вядома ж, больш прывабнымі.

Штогод бібліятэку наведвае крыху больш за 540 чалавек. У тым ліку і з навакольных вёсак. Праўда, лік чытачоў у іх невялікі — гэта людзі пераважна пажылыя. Да ўсяго, сельскае насельніцтва раёна (там, дзе гэта патрабуецца) абслугоўваюць бібліётэкі з Камяні.

— А наогул наш чытач маладзея, — таварыства мая суразмоўца. — Яго сярэдні

кальнасць, акцёрскае і некаторыя іншыя кірункі СДК?

А справа ў тым, што зусім не дублюе. Дом культуры ў сваёй працы робіць акцэнт на фальк (і не толькі беларускі), а “Свой круг” — на мастацтва сучаснае. Праўда, яно таксама можа мець уплыў фальку. І гадоў кіруе аб’яднаннем Ірына Вярэнч, асноўным месцам працы якой з’яўляецца Камянецкая дзіцячая школа мастацтваў.

— “Свой круг” — унікальны для Брэскай вобласці, — сцвярджае Ірына Мікалаеўна, — паколькі настолькі шматжанравых калектываў у ёй няма. У нас займаецца каля 50 чалавек, але за колькасцю мы не гонімся. Для мяне галоўнае — якасць, вынік. Тады будучы і канцэрты, і ўдзел у фестывалях і конкурсах, як унутры краіны, так і ў блізкай замежжы. Напрыклад, з Нацыянальнага парку “Белавежская пушча” мы наогул не вылізім: запрашэнні выступіць на яго мерапрыемствах ідуць адно за адным.

Пры ўсёй разнастайнасці імпрэзаў, якімі слаўны “Круг”, спадарыня Вярэнч асабліва адзначае калядзныя мюзіклі, што праходзяць у СДК ужо дзесяць гадоў. Апошні быў пастаўлены па матывах “Вечароў на хутары ля Дзіканкі”.

Пытанне пра цяжкасці, якія ўсё ж могуць спадарожнічаць працы “яе” калектыў, спачатку паставіла Ірына Мікалаеўна ў тулік. Маўляў, і ахвотных трапіць у клуб толькі, што некаторым нават даводзіцца адмаўляць, і найноўшай светлай і гукавой

кавы выпадак, а ў вольным доступе ў інтэрнэце фанарамы нашых артыстаў мы знайсці не можам.

ТРОХРАЗОВЫ ЧЭМПІЁН

Пакуль я стаяў на ганку сельскага Дома культуры, чакачы аўдэнцыі ў дырэктара Соф’і Добыш, у яго дзверы зайшло чалавек пяць — шэсць мясцовых жыхароў, і кожны з іх са мной паўтаўся. Што, як мне думаецца, таксама кажа пра культуру аграгарадка. А Соф’я Васільеўна пачала гутарку з дэманстрацыі ганаровай граматы, якой быў узнагароджаны СДК як пераможца штогадовага раённага спаборніцтва за мінулы год. Падобным чынам Відамлянскі СДК адзначаны ўжо ў трэці раз.

Дырыжор-харавік Соф’я Добыш размеркавалася ў яго яшчэ будучы маладым спецыялістам — у 1982-м. Праз 15 гадоў яна ўзначаліла гэтую ўстанову.

— А праз тры гады пасля майго прызначэння яна займалася на рамонт, — успамінае дырэктар. — Будынак зусім знасіўся, столь пацякала. З 2000-га па 2008-мы мы размяшчаліся ў вылучаным нашым сельсаветам памяшканні. А выступалі ў гаспадаршчы, школе, раз’язджалі з канцэртамі па раёне.

Больш за дзесяць гадоў прайшло з моманту завяршэння рамонт. Не скажу, што ўвесь СДК выглядае як абсалютна новы: скажам, прыступкі я б ужо падтаў, але ўражанне дагледжанасці ён стварае. Ды і навакольная

а вельмі шмат, — з гонарам прамаўляе яна. — Як толькі ў раён прыежджае нейкая дэлегацыя (а прыежджаюць яны часта), нам тэлефануюць з райвыканкама: “Дзвіжчы, зборайцеся”. Там і пра ўзроўні нашых калектываў ведаюць, і пра тое, наколькі яны разнастайныя.

Ураза мяне Соф’я Добыш і тым, што, аказваецца, у СДК усё яшчэ дэманструюць кінафільмы. Я ўжо і забўяўся, калі апошні раз з такім сутыкаўся на вёсцы. Тут ужо нават у асобных гарадах кінагэатраў не засталася, а ў Відамлі — проста свята для кінаману! Хай і п’яноўны катэгорыі...

— Так, прыежджае кінаперасоўка, — пускаяецца ў падрабязнасці дырэктар. — Але прывозіць фільмы толькі для дзяцей — па дамоўленасці са школай. За дзень могуць паказаць тры карціны. Спрабавалі нешта і для дарослых прывозіць, але тыя на сеансы не ходзяць: глядзяць серыялы па тэлевізары.

Зразумела, што ўсё ў гэтым Доме культуры вядзена — і ў творчым плане, і ў фінансавым, і ў матэрыяльна-тэхнічным, і ў працы спадарыня Добыш расказаць пра тое, на што ёй у прыватных гутарках наракаюць калегі.

— Скардзяцца, у асноўным, на апыленне — у халодную пару года, — распавяла яна па сакрэце. — На старую апаратуру, на павелічэнне плана платных паслуг. І ёсць дамы культуры, якія туляцца ў будынках, першапачаткова не прызначаных для такога роду дзейнасці.

Камментарый Ганны РОСЛЯК і Валянціны НОВІК:

— Раней, як падаецца, у Відамлі было веселае, усё, што звязана з культурай, адбывалася больш важнае ролі. Але, можа, проста мы пастарэлі, а моладзі і сёння цікава вывучаць сябе ў нейкіх гуртках, у сваіх захалях — таксама, які і нам калісьці. Аднак і мы не здаёмся — не мыслім сябе без “Радасці”! Што тчыцца нашага “клуба” наогул — ва ўсім раёне не знайсці такіх, дзе праходзіла б больш мерапрыемстваў!

Культура Відамлі, на мой погляд, — гэта і ёсць тое самае, пра што я, у прыватнасці, пісаў, паводлячы “свае” вынікі 2018 года: спляў з усяго таго “добрага мінулага”, што эфектыўна працуе і дагэтуль, ды абрабаванна новых ідэй. Так, апошня — у параўнанні з якімі-небудзь дзёрзкімі практыкамі ў буйных гарадах — можа, камусці здаюцца не такімі ўжо і смелымі. Але галоўнае, што “дзвіжука” ёсць: не імпацыя яе або тапанне на месцы, а ўпэўненыя крокі наперад. Таму і жыхарам аграгарадка жывецца не сумна — і, натуральна, тым, хто з’яўляецца стваральнікамі і праванікамі мясцовай культуры. Далібо, я захаваў у гэтых людзях!

“Дызайн — гэта заўсёды пра чалавека”

Чалавек займаецца дызаінам з таго часу, як прырода саступіла яму сваю эвалюцыйную функцыю, і ён пачаў актыўна пераўтвараць сябе і наваколны свет. І хаця само слова design з’явілася ў XVI стагоддзі, яго вытокі можна знайсці яшчэ ў каменным веку. Але ж доўгая гісторыя не паспрыла стварэнню ўніверсальнай формулы. Што значыць быць дызаінерам сёння, распавядае “К” Уладзімір ГОЛУБЕЎ.

З’УРЫСТЫЧНАЯ СІСТЭМА НАВУЧАННЯ

— З асабістага досведу ведаю, што вашы лекцыі па гісторыі дызаіну з’яўляюцца не толькі структурываць любую кашу ў галаве студэнта, але і захапіць людзей, далёкіх ад тэмы. У той вялізнай і грунтоўнай сістэме, якую вы прапануеце, яскрава адчуваецца ваша ўласная назіральнасць і вопыт.

— Магчыма. Я маю вялікі досвед, і, як мне ўяўляецца, распавядаю пра рэчы важныя і слухныя. Мяркую, што мае лекцыі дапамагаюць студэнтам развіваць сябе, а не капіраваць сваіх настаўнікаў. У гэтым кіры сістэмы адукацыі, пабудаванай на метады “рабі як я” або на жорсткіх шаблонах вучэбных планаў. Дызайнадукацыя ад пачатку будавалася як з’урыстычная: у ёй няма правільнага адказу — ёсць розныя варыянты і ступені набліжэння да ідэальнага праектнага рашэння.

— Але ж пры гэтым вы абяраецеся на фундаментальныя філасофскія веды...

— Дызайн — гэта не толькі мастацкая практыка і тэхналагічны аспекты, звязаныя з вынаходніцкай дзейнасцю. Гэта перш за ўсё гуманітарны, сацыякультурны, чалавекаарыентаваны наратыў, без якога дызайн ператвараецца ў афармляльніцтва. Што мы бачым вакол сябе дастаткова часта. Але выключна афармляльніцкая задача перад дызаінам ніколі не стаяла. Наадварот, яго развіццё цягам апошніх 200 гадоў адбываецца менавіта праз адрыў ад гэтай малды, якая навіязваецца прафесіяналамі.

— Такім чынам, дызаінерам становіцца той, хто ўсведамляе глабальнасць сваёй задачы?

— Так. Пад дызаінам варта разумець прадметна-пераўтвараальную дзейнасць, якая фарміруе чалавека праз яго асяроддзе. Пры гэ-

тым яна арыентуе асобу на дабро, прыгажосць і ісціну. Таму важна, калі ў студэнта ёсць гэтая ўстаноўка, а таксама цяга да новага і гнуткасць пры вырашэнні задач. Тады ён адкрыты для праектнай творчасці. Дызайн — у першую чаргу мысленчая дзейнасць.

КРОПКА АПІРЫШЧА

— Ці можа дзейнасць дызаінера адначасова быць скіраванай на дабро і пры гэтым мець яскравы камерцыйны характар?

— Так, заходні дызайн у “савецкай” традыцыі заўсёды ўспрымаўся як камерцыйны, скіраваны на атрыманне максімальнага прыбытку любой цаной. Але і ў гэтым дыскурсе ў сутвентны дызайн ёсць правіла: дызайн — гэта заўсёды пра чалавека. А ці можна назваць чалавекам таго, для каго дабро, ісціна і прыгажосць не з’яўляюцца безумоўнымі каштоўнасцямі?

Хаця на самой справе ўсё не так проста. У наш век любая тэорыя ўступае ў канкурэнтную барацьбу за права прызнання яе навукай і грамадствам. У час фэйкаў і жаху перад новай тэхнікай, якая пакрывае перамолае чалавека, нярэдка перамагае папулізм. Сёння кожны асабіста сутыкаецца з праблемай пошуку кропкі апірышча, захавання ўнутранай цэласнасці. І гэта таксама важная сфера для роздуму дызаінера.

— Калі ў пачатку XX стагоддзя свет літаральна на вачах змяняўся з-за імклівага развіцця вытворчасці, шмат дызаінераў супраціўляліся панаванню машын і не жадалі ў гэтым працэсе ўдзельнічаць. Ці паўстаюць сёння маральныя пытанні, што выклікаюць “унутрыцяхавыя” спрэчкі?

— Сапраўды, дызайн заўсёды знаходзіцца нядзе на “пярэднім краі” новых праблем, што паўстаюць перад чалаве-

Фота Югена ЗАЛУЖНАГА

кам. Так, у канцы XIX стагоддзя Уільям Морыс, Джон Роскін, прадстаўнікі знакамітага руху мастацтва і рамёстваў былі шакаваныя і прыгнечаныя магутнасцю паравой машыны, якая ўварвалася ў свет і пачала яго пераўтвараць. У XX стагоддзі, асабліва пасля ядзерных выпрабаванняў, мы зразумелі, на якую мяжу выжывання прыводзіць чалавек навука. Сёння мажлівасцей знікнення цывілізацыі становіцца ўсё больш. Таму сярод прафесіяналаў ідзе фундаментальная дыскусія, ці застаецца дызайн па-ранейшаму служкам індустрыяльнага грамадства, у якім галоўным механізмам з’яўляецца рынак і грошы. Ці не павінен дызайн настолькі трансфармавацца, каб сусці са звыклага індустрыяльнага рэчыва і стаць дызаінам для новага чалавека — як вельмі складанай, супярэчлівай асобы, а не выніккай ў механізме машынага або дыгтальнага монстра? Усе гэтыя пытанні пастаў перад намі Малдэрн.

— Але ўжо час постмадэрнізму. У чым галоўная адметнасць яго дызаіну?

— Каб не забывацца ў тэрміналогіі, удакладнім, што “мадэрнізм” з маленькай літары — гэта кірунак у мастацтве. “Малдэрн” з вялікай — вялізны гістарычны, навукова-тэхналагічны і сацыякультурны перыяд, які пачынаецца

з канца XVII стагоддзя і яшчэ працягваецца. А “мадэрн” з маленькай — толькі стыль, які ў кожнай еўрапейскай краіне мае сваю назву.

— Ужо зразумела, што індустрыяльную тэхналогію нельга адмяніць, але погляда на яе мяняецца. Існуе пэўная матрыца дзейнасці чалавека, вырвацца з якой можна толькі пры ўмове змянення ці разбурэння яе структуры. Тады, напэўна, і адкрываюцца новы перыяд, назву якому мы пакуль не гатовы даць. Усе гэтыя пытанні ўжо паўстагоддзя абмяркоўваюць у грамадстве, і праблема не вырашана.

— І тым не менш, прайшло 50 гадоў... — Гэта храналагічна. У плане вырашэння праблем нічога не змянілася. Вы пыталіся, як постмадэрнізм звязаны з дызаінам? Мой калега Аляксандр Латаўскі кажа, што ганарыцца тым, што ў яго працоўнай кніжцы напісана “мастак-канструктар”. Дызайнераў цяпер шмат, а вось Мастакі і Канструктары сыходзяць. Раней дызаіну была выдзеленая асобная ніша, залежная ад ступені індустрыялізаванасці грамадства і рынку. Сёння ён паўсюль, але пачаў губляць філасофскую глыбіню, драбнец і знікаць. Размяваюцца паняцці добрага — дрэннага. Зноў жа, “арт-дызайн” — гэта сусветны трэнд, але, магчыма, шмат хто думае, што ёсць у ім нейкая

А ШТО ТАМ ДАЛЕЙ?

— У якой сферы сёння дызайн найбольш прадуктыўны?

— ІТ-тэхналогіі, лічбавы свет, у якім людзі працуюць за тысячы кіламетраў ад заказчыкаў, пераносіць не фізічнае, а творчае цела. Але што там далей? І Малдэрн, і Постмадэрн не даюць нам адказу. Сёння ніхто не скажа, што будзе праз дзесяць гадоў, не возьмецца сфармуляваць ідэю прагрэсу, якая нахлянула ў XVIII стагоддзі навукоўцаў, мастакоў, літаратараў. Але і ўнутры сябе чалавек пачаў знікаць як асоба. Ён знаходзіць вельмі камфортныя нішы, у якіх можна спакойна функцыянаваць як персанаж-лялька. З гэтай прычыны сучаснае мастацтва любіць выраз “вывесці глядача з зоны камфорту”. Таму кожны дзень чалавек мусіць працаваць над сабой. Гэта і ёсць тая самая перабудова, пра якую мы кажам. Яна дае надзею, што і грамадства зменіцца.

— У чым для вас галоўны кайф ад дызаіну?

— Калі ў цяжкі час падумаеш пра дызайн, а ўнутры цёплага радасць. Ёсць такі анекдот пра ката: “Вось я, напрыклад, кот, а ты хто?” Я тады кажу сам сабе: “Я дызайнер, а вы хто?”

Іна НАРКЕВІЧ

Прысвечаны Станіславу Манюшку фестываль у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ладзіўся сумесна з партнёрам — Кракаўскай музычнай акадэміяй. Таму яго па праву можна было назваць яшчэ і форумам творчай моладзі. Ён прайшоў пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Польскага інстытута ў Мінску, пад патранатам Нацыянальнай камісіі нашай краіны па справах UNESCO. Праграма складалася з опернай прэміеры і трох канцэртаў, таксама багатых на прэміеры. А маляўнічы буклет, выданы ў Беларусі і англійскай мовах, утрымліваў не толькі прывітанні і імёны ўдзельнікаў кожнай музычнай падзеі, але і грунтоўнае ўступнае слова доктара мастацтвазнаўства Вольгі Дадзіёмавай.

Надзея БУНЦЭВІЧ

БАЛАНСАВАННІ НА КРАІ СЦЭНЫ

Вядомы музыколаг нагадвае, што на Міншчыне будучы творца не толькі нарадзіўся, але і правёў 18 гадоў жыцця. Убіраў у сябе нацыянальны фальклор, ствараў свае першыя кампазіцыйныя опусы. А мінскі дом Манюшкаў (дарэчы, акурат

Невялікая зала Акадэміі музыкі цалкам запоўненая слухачамі. Настрой ва ўсіх прыўзняты — бо гэтая досыць сціплага па сваім маштабе падзея насамрэч мае гістарычнае значэнне (не варта баяцца гучных слоў там, дзе яны справядлівыя). Былі і хвалеванні: як яно ўсё складзецца? Справа для нас новая (хаця самой оперы ўжо 170 гадоў), выканаўцы — зусім маладыя...

Хвалеванні апынуліся дарэчнымі. Праўда, у самым пачатку трохі наспіроўжыла танцавальная сцэна: Чашнік надумаў пацешыць шляхетных гасцей з нагоды заручын сваёй дачкі з Янушам. Балетны дуэт выглядаў суперсучасна — гэта гледзца са шляхеткімі касцюмамі старадаўняга ўзору! Гістарычны каларыт у тэатры ўсё-такі яшчэ ніхто не адмяняў... Затое ўсё, што было далей, заслугоўвае толькі шчырай пахвальбы.

Чудоўная музыка Манюшкі, выдатны аркестр, сімпатычныя маладыя твары, выдатныя галасы, а галоўнае — старанне ства-

Падарожжы ў яго сусвет

наступраць Акадэміі музыкі), ператварыўся “ў любовы гарадской інтэлігенцыяй асяродка музычнага жыцця”.

Фестывальным адрывам (ва ўсіх сэнсах слова) стала прэм’ера “Галькі”, падрыхтаванай Опернай студыяй Акадэміі музыкі. За аснову была ўзята яе першая рэдакцыя, створаная на нашых землях і прэзентаваная ў канцэртным выкананні ў Вільні. Яна стала для кампазітара своеасаблівым “пропускам” у Вялікі тэатр Варшавы, куды яго запрасілі галоўным дырыжорам і дзе двухактовая “Галька” была пашырана да чатырох дзей, каб адпавядаць агульнапрынятаму ў тая часы фармату вялікай сцэны.

Для цяперашняй пастаўкі лібрэта польскага паэта і празаіка Уладзімежа Вольскага было перакладзена на беларускую знакамітай даследчай творчасці Манюшкі Свяцленай Немагай, якая скарысталася асобнымі фрагментамі непрыстасаванага для спеваў перакладу Янкі Купалы 1920-х гадоў.

Рэжысёр Ганна Маторная, вядомая сваім крэатывам і нечаканымі працэнтанымі класікамі, зрабіла даволі стрыманы, амальакадэмічны касцюмаваны спектакль — зразумела, без пышнай сцэнаграфіі, нематчымай на вучэбнай сцэне. І ўдала спалучыла рэалізм з тэатральнай умоўнасцю. Цудоўна была

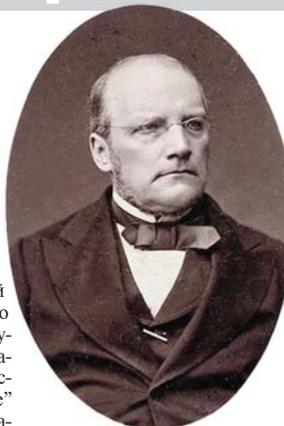
вырашана фінальная сцэна, калі падманутая, звар’яцелая ад нашчаснага кахання Галька (Дар’я Валковіч) кідаецца ў возера. Салістка балансавала на хісткім краі сцэны, працягвала руку адсутнай у кампазітара балерыне-русальцы (Алена Германовіч) — і дзяўчаты разам, павольна, сыходзілі-плылі праз усю залу. Атрымалася шпосыі накіпалт булгакаўскай “месяцовай дарожкі” з “Майстра і Маргарыты”. Узнімала “апраўдала” гераіню і такая дэталі, як кошчык-калыска, напоўненая яблыкамі замест немаўля, якое там раней ляжала: дзіця памерла, жанчыне няма дзеля чаго жыць.

Менш пераканала рэжысёрскае рашэнне аркестравай увертуры, пачатак якой стаў прамой адыльскай да “Царскай нявесці” Рымскага-Корсакава: спачатку Чашнік (Руслан Маспанаў) доўга сумуе, а потым тосці (чамусьці выключна мужчыны) ідуць да яго дружнай чарадой, бы добра згуртаваны калектыў “падначаленых”. Далейшая харэаграфічная мініяцюра, пастаўленая Сяргеем Мікелем, сіцсла пераклавае сюжэт (уласна кажучы, у гэтым і ёсць прызначэнне інструментальнага ўступу: настроіць на далейшыя падзеі, у нечым нават прадказаць развязку).

І справа не ў тым, што балетная сцэна была вырашана

на рамантызаванай мовай неакласікі. А ў тым, што Чашнік, спраўляючы заручыны дачкі Соф’і (Дар’я Тарасевіч) з Янашам (Уладзіслаў Барткевіч), “забавіў” гэсцей трагічнай меладрамай. Гэтага пытання не ўзнікала б, калі б харэаграфічная кампазіцыя стала сімвалізаванай прэамбулай, а не “тэатрам у тэатры”, і тым самым ураўнаважыла б згаданую метафарычнасць фіналу. Тым больш, што лірыкі ў доўгіх накідах з глыбокімі башлыкамі (каб не кідаліся ў вочы прыкметныя твары кітайскіх студэнтаў) набылі таямніча-інфернальныя рысы, ператварыўшыся, па сутнасці, ў стараў-прадказальнікаў — накіпалт шкспіраўскіх вядзьмарак-вясчунак.

Аркестр пад кіраўніцтвам Аляксандра Высоцкага гучаў выдатна, узрушвалі выразныя сола. А вось салістка, пры ўсім разуменні іх творчага подзвігу (асабліва ва ўмовах усяго дзвюх аркестравых рэпетыцый і прыкрай адсутнасці антракту), не хапала добра абдулаванага драматургічнага разгорту, яшчэ большых кантрастных змен настрою. Асабліва гэта тычылася дзвюх сцэн Галькі і Ёнтака, якія вырашаліся пераважна ў электрызавана-напружаным тоне, без псіхалагічных тонкасцей, уласцівых операм эпохі рамантызму.

АДРАДЗІЎСЯ, ЗНОЎ ПРЫПЫНІЎСЯ...

Міжнародны музычны фестываль да 200-годдзя Станіслава Манюшкі (1819 — 1872) працягнуўся тэатралізаваным канцэртам у Вялікай зале Акадэміі музыкі “Маліўнічы гасцінец — паэтычны настрой”. Адным з яго лейтматыўна стала відэавыва галдзініка з імклівай стрэлькай, што сімвалізавала бег часу (мастак — Ілья Падкапаеў). Адначасова гэты вобраз станаўіўся спасылкай і да радавога маёнтка дзядзі кампазітара ў Смілавічах, дзе былі апетыя ў оперы “Страшны двор” куранты.

“Фішчай” канцэрта сталі шматлікія танцавальныя нумары, пастаўленыя студэнтамі-харэографамі ў разліку на высокае майстэрства выканаўцаў. Манюшкаўска Мазурка, выкарыстаная потым у балете Леа Дэлліба “Капельля”, напоўнілася віртуознымі элементамі, ажно да фуэга. Камічныя скаргі з оперы “Рокжукі яўрэйскі набор” былі перасэнсаваны ў драматычную сцэну (героя ўдзівілі, а сэрца ёкнула: ня-

ўжо на расстрэл?). Побач з выдатнымі славямі Віктара Медзелева ды іншымі “смакошчымі” некагорыя арыў з опер гучалі не заўсёды дасканала, часам па-вучнёўску. Здаралася, вакалістам бракавала дыкцыі.

Наступным вечарам на той жа сцэне адбыўся канцэрт лаўрэатаў і дыпламантаў I Рэспубліканскага адкрытага конкурсу вакалістаў імя Станіслава Манюшкі, што ладзіўся ў Акадэміі музыкі два гады таму. Цікава было параўнаць, наколькі ўзрасло за гэты час майстэрства спевакоў у выкананні манюшкаўскіх арыў і рамансаў. А яшчэ задумашца, куды падзеўся гэты конкурс? Тым больш, што ён меў даволі глыбокія карані і крыху ў іншым статусе пад назвай “Убельскага ластваўка” праводзіўся з канца 1999-га. Прыпыніўся, потым адрадзіўся, зноў прыпыніўся, адрадзіўся і што далей? Але імкненне прасачыць далейшы лёс пераможцаў — залог далейшага, будзем спадзявацца, працягу.

ВЕЧАР КАНСЕРВАТОРЫ

Закрышчём фестывалю стаў традыцыйны, ужо дзвяцвяты па ліку “Вечар кансерваторыі”, які прайшоў у Белдзяржфілармоніі ў рамках яшчэ аднаго буйнога форуму — “Мінская вясна”. На гэты раз да двух нашых студэнцкіх калектываў (сімфанічнага аркестра і хору) і саліста Аляксандра Міхнока дадаўся Студэнцкі хор Кракаўскай музычнай акадэміі. А яе рэктар Станіслаў Краўчынскі заняў месца за дырыжорскім пультам.

Упершыню ў нашай краіне прагучалі “Крымскія санеты” Манюшкі на вершы Адама Міцкевіча — 9-часткавы вакальна-сімфанічны цыкл, у магутным фінале якога кампазітар умела з’яднаў інтанацыі з розных нумароў. Цікава было прасачыць, як на Манюшку паўплывалі Вердзі і Глінка (“Плаванне”), а ён сам на Чайкоўскага (“Інтрала”). Як сучыны манюшкаўскія марскія відарысы жываліся Айвазоўскага (“Бура”). Як па-рознаму бачылі адну і тую ж з’яву Пушкін і Міцкевіч (“Бахчысарай”, “Бахчысарай уначы”). І як па музыцы, што сплітае мусульманскія матывы з еўрапейска-класіцысцкімі, можна вучываць гісторыю з геаграфіяй (“Чатыр-Даг”).

Падобныя адкрыцці ўзніклі і пры параўнанні дзвюх розных выканальніцкіх версій Фантастычнай увертуры “Байка”, прысвечанай вядомаму рускаму кампазітару Аляксандру Даргомыжскаму. Польскі дырыжор падкрэсліў у ёй уласцівы сваёй нацыянальнай культуры танцавальнасць, надаўшы музыцы лёгкасці, вытанчанасці, штрывахой вастрыні, дзясннуўшы ў кульмінацыі амаль маршавай параднасці, а ў канцэце — увугле бетхоўскай бравурнасці. А наш Вячаслаў Чарнуха-Воліч, які кіраваў вышэй згаданым канцэртм “Маліўнічы гасцінец”, інтэрпрэтаваў той жа твор па-беларуску песенна.

І спраўды, Манюшка — гэта цэлы сусвет, што перасягае дзяржаўныя межы розных краін, аднаючы ўсіх у чароўным царстве-карацельстве Музыкі.

Драматызм у маладых галасах

Сцэны з оперы “Галька”.

ральных спектакля і выканаўцаў перадаць яе мага дакладнай аўтарскую задуму, пракрасці ў самыя глыбіні драматычных вобразаў... Усё гэта прымушала слухачоў перажываць трагедыю Галькі ўсур’ез, часам нават да слёз.

Асобнае добрае слова — для маладых спевакоў. Опернае мастацтва патрабуе выдатных галасоў — і яны ў

спектаклі гучалі. Але асабліва хочаша адзначыць, што вакальныя і драматычныя выкананне зліліся ў адзінае цэлае. Так, студэнт 2-га курса Руслан Маспанаў у ролі Чашніка выглядаў на сцэне мужчынам суровым і ганарлівым (як і належыць). А выйшаўшы ў залу, апынуўся пры бліжэйшым разглядзе зусім маладым чалавекам — які ўжо падае абяцанні стаць

добрым артыстам. Студэнт 3-га курса Міхаіл Кляпеня ў ролі Ёнтака здолеў разглядзець у грубаватым сельскім хлопчы чужую душу і стварыў рамантычны яго вобраз. Добра атрымалася і паненка Соф’я — у выкананні студэнткі 4-га курса Дар’і Тарасевіч.

Але сапраўдным адкрыццём стала сама Галька — студэнтка 5-га курса Дар’я

Фота Сяргея СІПЛАЯ

Валковіч. Ейнае сапрана, цудоўнае само па сабе, было для яе, здавалася, толькі сродкам перадачы душэўнага стану сваёй гераіні. (Гэта, верагодна, і ёсць найважнейшая рыса нашай оперна-драматычнай школы — у адрозненне, скажам, ад італьянскіх традыцый, калі спеваку важнай паказваць на авансцэне, што ён выдатна “бірае верхняе до”). Драматызм яе выка-

Алена ЧЫЖЭЎСКАЯ, член Саюза пісьмнікаў Беларусі

Не так даўно ў краінах постсавецкай прасторы адзначаўся Міжнародны дзень палёту чалавека ў космас. У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа з гэтай нагоды праходзіла спецыяльная інстаграм-акцыя пад назвай “Коласу — Космас”. Здавалася б, якім чынам звязанае свята касманаўтыкі з Песняром? Адказ прагучыць дзіўна і нечакана — самым непасрэдным!

24 мая 1975 года адбыўся старт касмічнага карабля “Саюз — 18-2”. На яго борце была і мініяцюрная кніжачка вершаў, выдадзеная ў “Мастацкай літаратуры” трыма гадамі раней. Яе вырашыў узяць з сабою ў далёкі шлях першы беларусы касманаўт Пётр Клімук.

Гэтая кніга стала сапраўдным музейным рарытэтам. Тым болей, яе ўпрыгожвае аўтограф скаральніка космасу. З унутранага боку вокладкі — надпіс сінім фламастарам “Саюз — 18” і малюнак касмічнага карабля (але касмічнай станцыі?). Далей і тая палёту: “*Борт “Саюз — 4” 24.05.75 — 26.07.75.*”

“Саюз — 4” у аўтографе азначае арбітальную касмічную станцыю, на якую прыбыў карабель. Даты ілюструюць час знаходжання касманаўта ў палёце — які, дарчы, складаў ажно 63 дні. Экіпаж касмічнага карабля выканаў шэраг біямедычных эксперыментаў, і адным з іх акурат была праверка рэакцыі чалавека на працяглае знаходжанне ў космасе. А таксама праведзены важны і вылікі комплекс даследаванняў Сонца, некаторых планет і зорак.

Кніга беларускага класіка пабыла ў космасе і зусім не выпадкова, бо Якуб Колас

Космас, які пабыў у космасе

Даніла Міцкевіч і Пётр Клімук.

часта звяртаўся ўвесь з філасофскімі раздумамі. Знакаміта і загадкавая паэма “Сымон-музыка” — найлепшы таму прыклад:

*Зоркі ў небе — неба вочкі,
Мясечык — вартуначок,
Хмаркі — ветравы сарочкі,
Неба шыр — настаўнічок,
Дзе ноч-цма снуе красёныц,
Каб усплыць на іх дзяснкі.*

А ў хуткім часе пасля ўдалага прызямлення, у пагодны кастрычніцкі дзень 1975 года, беларусы касманаўт разам з жонкай Ліліяй наведаўся ў музей Якуба Коласа. На той момант яго дырэктарам быў старэйшы сын Песняра Даніла Міцкевіч.

На шчасце, тая падзея была прызямленая на здымках — агулам іх некалькі дзясяткаў. З дапамогай гэтых фотаматэрыялаў можна зразумець, што касманаўт

пабыў ва ўсіх залах музея, у садзе Коласа, а таксама тэрэўся і пагутарыў з тагачасным дырэктарам, якому і падарыў “кніжку-малышку” Якуба Коласа з аўтографамі. Даволі яркавы фотаздымак быў зроблены падчас экскурсіі па экспазіцыйных залах, якую правёў тагачасны намеснік дырэктара па навуковай рабоце, знакаміты музейна-яўнаўца Мікола Пратасевіч. Ёсць і калекцыйны здымак на фоне вялікага друялянага барельефа “Якуб Колас”, створанага скульптарам Львом Гумілеўскім.

Акрамя дырэктара музея і яго супрацоўнікаў Міхала Пратасевіча і Тамары Сачанка, на фатаграфіі можна пабачыць і аднаго з лідараў беларускага камсамола Канстанціна Платонава. На гэтай сустрэчы прысутнічалі плямённіца Янікі Купалы Ядвіга Раманоўская, якая

Кніга, якая была ў космасе.

Сустрэча ў музеі 3 кастрычніка 1975 года.

Але гэтая сустрэча пакінула па сабе не толькі фотадакументы. Апісвае яе ў сваёй кнізе “Запрашэнне ў музей” і былы супрацоўнік коласаўскай слязбы Іван Курбека. З яго аповеду вывясляецца, што патрапілі на фота не ўсе ахвотныя.

“*Ніяк не згасае ў памяці адна прыкрасць. 1975 год. Нам пазанілі: заўтра ў вас будзе Пётр Клімук, а 15-і гадзіне. У той дзень усе музейцы былі ў прыўзнятым настроі. Вырашылі сустрэчу абавязкова зафіксаваць. Алякс Камароўскі паехаў на свой уласны адборны магнітафон, Алякс Федарэвіч (многа запрашаны фатограф) рыхтэваў сваю зброю. Большасць супрацоўнікаў пайшла задаволіць “студыйкавыя патрэбы”. Прыходзім а палове трэцій (а нехта і раней) — дзякжурная абухам па галаве:*

— Ужо быў, а першы!

Мілья арганізатары! Вы ж сарвалі нам такое мерапрыемства! Праўда, у музеі была навукоўка, наглядчыца. Паклікалі Данілу Канстанцінавіча (жыў ён на музейнай сядзібе). А ён жа таксама

працавала галоўным захавальнікам фондаў у музеі свайго дзядзькі, а таксама знакаміты паэт і дзяржаўны дзеяч Геннадзь Бураўкін.

Не абмінуў славуцы касманаўт і магчымаць пакінуць свой волгук у кнізе наведвальнікаў, якая сёння захоўваецца ў фондах музея. Напісаны ён па-беларуску: “*З хваляваннем наведу музей народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, вершы якога я з дзяцінства помню і люблю. Таму і ў космас узв’я кніжачку яго паэзіі. Там, у прасторах сусвету, асаблівым сэнсам напаяўляліся бесмяротныя словы:*

*“Мой родны кут, як ты мне мілы!
Забіць цябе не маю сілы!”*

*Лётчык-касмандант СССР
П.Клімук
03. 10. 75 г.*

перад трыма гадзінамі куды-небудзь адхінуцца...”

Пра тое, з якой прычыны зларыўся такі казус, гісторыя маўчыць. Але затое каштоўныя фотаздымкі з фондавай калекцыі расвяляюць нам, што Пётр Клімук з жонкай пабылі і на плошчы Якуба Коласа — па тых часах даволі новай, бо яе ўрачыстае адкрыццё адбылося ў 1972 годзе.

Такім чынам, зусім не выпадкова, што коласаўскае паэзія здзейсніла свой палёт у космас — у прамым сэнсе слова. Будзем спадзявацца, што беларускім космасам творчасць Якуба Коласа застанецца для ўсіх наступных пакаленняў нашых сучаснікаў. А некаторых яна будзе натхняць рэалізоўваць, бадай, нерэальныя, надзвычай складаныя, папраўдзе касмічныя ідэі і праекты, паліпаючы наш чароўны край.

Аляксандр КРЫЖЭВІЧ,
старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа
Фота з музейнага архіва

Не так даўно ў Смаргонскім гісторыка-краязнаўчым музеі адкрылася выстава “Невядомыя вядомыя скульптар Ісаак Іткінд”, прымеркаваная да 50-годдзя з дня яго смерці. Бадай, упершыню беларускі глядач меў магчымаць пазнаёміцца з творчасцю гэтага аўтара ў такім аб’ёме — хай і не ў арыгіналах.

На жаль, сёння на радзіме няма ніводнай работы скульптара — усе яны захоўваюцца ў музеях Расіі і Казахстана. Таму смаргонцы звярнуліся да сваіх калег з Рускага музея, Усерасійскага музея Аляксандра Пушкіна, Дзяржаўнага музея мастацтваў Казахстана. Тыя адгукнуліся і даслалі файлы рэпрадукцый. А яшчэ спецыяльна да выставы вядомы скульптар, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Церабун вылепіў партрэт Іткінда ў рэльефе.

— Я толькі нядаўна пазнаёміўся з яго творчасцю, — прызнаўся ён адкрыта. — Сябры мне даслалі

“Ван Гог” родам са Смаргоні

артыкул Наталлі Валынец “Ван Гог у скульптуры”, які быў надрукаваны пяць гадоў таму ў газете “Гродзенская праўда”. Зацікавіўся, стаў падрабязней вывучаць яго жыццёвы і творчы шлях, у чым мне вельмі дапамог і грунтоўны матэрыял Барыса Крэпака, надрукаваны на старонках газеты “Культура” яшчэ гадоў 20 таму. Калі перабраў фота, мяне вельмі крануў здымак Іткін-

да ў яго майстэрні. У ім адчуваецца цяжар тых няпростых часоў, вялікая працавітасць майстра, яго адданасць сваёй справе. Пацвярджэнне таму — вялікая спадчына, якую ён пакінуў нашчадкам.

Ісаак Іткінд, за якім ужо замацаваны характарыстыка “Ван Гог у скульптуры” — сапраўдны гонар беларускага мастацтва. Асабліва для нас, смаргонцаў, бо

нарадзіўся будучы творца менавіта тут, у сям’і равіна. А памёр ён у далёкім Казахстане — перажыўшы і вядомасць, і арышт, і высылку. Біяграфія яго папраўдзе ўнікальная!

Разглядаць прадстаўленыя на выставе 29 фотаздымкаў можна даўта — адкрываючы пры гэтым таямніцы і вядомасць, і арышт, і высылку. Біяграфія яго папраўдзе ўнікальная!

Разглядаць прадстаўленыя на выставе 29 фотаздымкаў можна даўта — адкрываючы пры гэтым таямніцы і вядомасць, і арышт, і высылку. Біяграфія яго папраўдзе ўнікальная!

лагізм, загадкавая ўсмяшка ці душэўны боль чалавека. Або трагізм некаторых гістарычных падзей. Ісаак Іткінд не каляваў натуру, а абгалюваў вобраз, іншы раз парушаючы форму, як гэта робяць скульптары-аматары. Ён рабіў гэта свядома — для большай выразнасці твора.

Варта дадаць, што Уладзімір Васільевіч спрычыніўся і да арганізацыі самой выставы.

— Мая дапамога — гэта свосаблівая падзяка Іткінду за яго такі складаны жыццёвы шлях, за мукі творчасці і за спадчыну, якую ён пакінуў, — адзначаў майстра.

У адкрыцці выставы ўдзельнічалі начальнік аддзела культуры райвыканкама Таццяна Ражава і былы старшыня Смаргонскага райвыканкама Анатоль Янец. Апошні прапанаваў перавесці зроблены спадаром Церабуном скульптурны партрэт у бронзу, дадаць тэкст і ўсталяваць на адным з гістарычных будынкаў горада ў якасці мемарыяльнай дошкі. І сапраўды, Сморгонь павінна ведаць сваіх герояў!

Галіна АНТОНАВА

У якасці загалюка майго эса ў узяў радок з верша Уладзіміра Высоцкага 1971 года. Помніце? “Зарыты в нашу памяць навека // І даты, ісобыттыя, і ліца, // А памяць, как колодец, глубока — // Попробуй заглянуть: наверняка // Лицо и то неясно отразится...” Але глядзець у “калодзеж” Памяці нам вельмі неабходна, каб бачыць сваімі вачыма “і даты, і падзеі, і твары” мінулае вайны, якая для беларусаў стала незагойнай ранай.

ЗАСТАЛІСЯ ТОЛЬКІ ТРОЕ

Адразу пасля вайны словы “Дзень Перамогі” пісаліся з вялікай літары. 9 Мая тады пазначалася ў календары чырвоным і было сапраўдным святам, якое яднала ўсіх. Але ўжо ў пачатку 1950-х дзесячых мастацтва, захопленыя задумамі ўвекавечыць у сваіх творах памяць пра нядаўнія падзеі, папярэджвалі: вайна, ведаецца, страшна сваю гэматэчную актуальнасць, апяваюць трэба гераічную сучаснасць! А пасля гэтага ўжо не лічылася грубай памылкай, калі словы “Дзень Перамогі”, якія сустракаліся ў школьным дыктанце (я сам асабіста гэта помню), пісаліся намі, вучнямі, з малой літары.

Дзякуй Богу, сёння мы з такой памылкай справіліся. Хаця, па вялікім рахунку, з чалавечай, народнай Памяццю пра тую вайну далёка не ўсё ў парадку, асабліва на поставацкай прасторы... Я маю на ўвазе такія, магчыма жорсткія паняцці як Забыццё, Раўнадушша, Абыякавасць... Радуе, што мы, беларусы, пакуль, здаецца, у большасці сваёй не сталі іванамі, якія без роду і племени...

Так, усё далей і далей ад нас вайна. Але вось з часам яна як бы зноў пачынае набліжацца, усламінаецца ўсё часцей і пранізлівай — менавіта ў першыя майскія дні кожнага года. Можна таму, што яе ўдзельніцаў становіцца ўсё менш? Вось і ў нас, у Беларускім саюзе мастакоў, іх сёння засталася ўсяго трое. Гэта народныя мастакі Віктар Грамыка і Леанід Шчамяллёў, а таксама заслужаны дзеяч мастацтваў Аляксандр Салаўёў — выдатны сцэнограф і жывапісец.

Упэўнены: мастацтва ўдзельніцаў Вялікай Айчыннай — гэта пра тое, пра што пісаў Аляксандр Твардоўскі: “Я вам жыві завешаю, — што я больш можа?” Іх жыццё і творчасць у лепшых сваіх праявах заўсёды былі скіраваныя да чалавека, у свет яго думак, перажыванняў, душэўных імкненняў. Нястрымная вера ў тое, што нічога на свеце няма вышэйшага за праўду, любоў і дабрыву, чырвонай ніткай праходзіць у іх творах пра вайну і мір.

ЗНЕСЕННЯ ВАЙНОЙ

А ваявала на франтах, у партызанскіх атрадах і падполлі больш за 150 беларускіх мастакоў — як ужо на той час прафесійных, так і тых, хто абраў сабе гэтую прафесію пасля Перамогі. Для некаторых ветэранаў вайна стала гаючай Памяццю іх жыцця, якая потым увасаблялася пэндзлем, разам і алоўкам.

Двум дзясяткам таленавітых мастакоў, народжаных на зямлі Беларусі, так і не давялося сустрэць Дзень Перамогі: яны загінулі ў баіх за Радзіму або ў фашысцкіх канцлагерах. Хто іх сёння ведае? Ды

Леанід Шчамяллёў. “Баявая вярта”.

“А памяць, як калодзеж, глыбокая...”

Пераможцы на рацэ Эльбе. Другі справа — капітан Сяргей Селіханаў. Май 1945 года.

практычна ніхто! Некаторыя імёны, праўда, высечаны на мемарыяльнай мармуровай дошцы нашага Саюза мастакоў. Але ж далёка не ўсе таленавітыя мастакі перад вайной знаходзіліся ў творчым саюзе.

Што вядома пра іхні лёс, пра іх жыццё і творчасць? Як жылі ў мастацтва гэтага людзі, знесеныя вайной, спадчына якіх амаль не ашлела, а то і зусім не захавалася? Не было дзе і не было каму яе захоўваць. Засталіся толькі імёны і спіслыя далзеныя анкет у архівах... Не заўсёды ёсць нават фотаздымкі.

Кожны новы факт пра такіх людзей становіцца бяспечным вынікам доўгага карпатлівага пошуку. Але даўно ўжо няма ў жывых большасці сяброў, равеснікаў, блізкіх сваякоў тых, хто загінуў у баіх або сканаў у канцлагерах. Цяпер кожнае запісанае слова, кожны радок успамінаў — часта адзіная магчымаць узнавіць вобраз тых цудоўных людзей, якія назаўсёды засталіся малымі...

У гэтыя майскія дні Вялікай Перамогі хачу нагадаць імёны, якія я здолел, пачынаючы з 1970-х гадоў, знайсці ў беларускіх і маскоўскіх архівах. Штосьці паспеў пачар-

пнуць з жывых, хаця і даўніх успамінаў — Андрэя Бембея, Заіра Азгура, Аляксея Глебава, Яўгенія Красоўскага, Сяргея Селіханава, Аляксандра Мазалёва, Міхаіла Зялёнкіна ды іншых прадстаўнікоў старэйшага пакалення мастакоў, якія асабіста ў дзявясны час ведалі сваіх загінулых сяброў і равеснікаў.

Вось гэтыя імёны: А.Арлоў, А.Астаповіч, І.Фенюк, А.Жораў, Л.Зевін, М.Малевіч, А.Пашута, У.Барвенскі, Ш.Пікус, А.Бразер, І.Эйдэльман, Г.Змайлаў, І.Мільчыч, З.Мірынгоф, Я.Саматія, Х.Гутэрман, М.Калішэвіч, Б.Каплан, С.Аншалевіч, С.Даўжанскі, Л.Сонкін, Р.Баброўскі, Л.Юдзін... Не зусім упэўнены, што спіс поўны.

Самымі малодшымі былі Віталь Букаты і Васіль Капышэнка — сёння мала хто ведае пра гэтых беларускіх хлопцаў. Таленавітыя рысавальчык-самавук, 17-гадовы Букаты спачатку працаваў у тыле — у плакат-газете “Раздавім фашысцкую гадзіну!” Захавалася ягоная кампазіцыйна-заклік “Партызаны! У бой за родную Беларусь”, дзе з дакладным мастакоўскім чутцём знойдзены і вобраз партызана, які ў свяшчэнным гневе паўстаў ва ўвесь рост, і

тачкага вучылішча — з першых дзён вайны разам са сваім любімым настаўнікам Аляксандрам Мазалёвым стаў падпольшчыкам у гарадку Рудня. Фашысты яго высачылі і пасля доўгіх катаванняў расстралялі... У Смаленскім гістарычным музеі захаваўся некалькі работ мастака: “Аўтапартрэт”, створаны незадоўга да яго арышту, і накід пажылой жанчыны, пад якім аўтарскі подпіс: “42. Рудня. Турма”...

“ПАЧУЦЦЁ” ВАЙНЫ

Ды, на шчасце, нямала мастакоў выжылі, каб у пасляваенны час пакінуць свае каштоўныя ўспаміны ў творах выяўленчага мастацтва, у якіх яны імкнуліся адлюстроўваць праўду — тую, якую ведалі, якую перажылі, здалілі цягам многіх гадоў роздумаў і душэўных пакут...

Вось некаторыя імёны тых, хто застаўся ў жывых пасля Вялікай Перамогі, хто за подзвігі ў гады вайны быў узнагароджаны высокімі баявымі ордэнамі і медалямі: маёр Віктар Вярсоцкі, капітаны — артылерысты Сяргей Селіханаў, Аляксандр Казлоўскі і мінамётчык Ігар Глебаў, ваенны інжынер 3-га ранга капітан Яўген Зайцаў, старшы лейтэнант Ісак Давідовіч, лейтэнанты Тарас Паражняк, Сцяпан Андруховіч, Уладзімір Мінейка, малодшы лейтэнант Уладзімір Сакалоў, гвардыя старшы сяржанты Леанід Шчамяллёў, Іосіф Белановіч і Іван Ціханаў, старшыня Павел Масленікаў, ралавыя Міхаіл Савіцкі, Аляксей Глебаў, Сяргей Каткоў, Міхаіл Чэплік, Іван Стасевіч, Яўген Ражкоў, Фёдар Бараноўскі, Абрам Кроль, “байцы нябачнага фронту”, партызаны Віктар Грамыка, Мікалай Гуісеў, Уладзімір Сухаверхаў, Соф’я Лі, Антон Бархаткоў, Сяргей Раманаў, Генрых Бржазоўскі, Леанід Дробаў, Мікалай Гурло, Анатоль Агафоненка... І шмат іншых “кавалёў” Перамогі.

Я добра ведаў многіх ветэранаў, сябраваў з імі. Так, яны казалі, што сёе-тое забываецца: імёны, твары, галасы, адчуванні, перажытыя там, на палях баёў. Але змянальна, што дні лёсанасныя яны памятаюць да найдрабнейшых дэталей: і 22 чэрвеня 1941-га, і 9 мая 1945-га, і эпапею вызвалення Беларусі — асабліва тых, хто браў у ёй непасрэдную ўдзел. Існуе, відаць, нейкая ўласцівасць памяці чалавека...

Але, калі казаць у цэлым, ніколі не забываецца адно невымоўнае, невыказнае пачуццё — “пачуццё” вайны. І я іх разумею. Тым, хто не зведаў, што гэта такое — вайна, хто яе ўяўляе толькі па кніжках, фільмах, палатнах і скульптурах, мабыць, цяжка разумець тую вельмі складаную “ўнутраную памяць”, якая прысутнічала ў душах былых франтавікоў і партызанаў і якую нельга адлюстравіць ні фарбамі, ні гукам, ні словам, ні вяртнёй акцэраў.

Ітым не менш, яны — былая воіны, пераможцы — сваім мастакоўскім талентам усё зрабілі для таго, каб іхнія дзеі і ўнукі хаця б прашкі “ўвайшлі” ў тую гераічную і трагічную прастору, у якой апынуліся іх бацькі і дзяды — тады зусім юныя, маладзья, бяззвысця. І мне здаецца, што гэтае маё маленькае эса для сённяшняга моладзі стане тым самым кампасам, з дапамогай якога трэба выбіраць правільны маральны шлях.

Барыс КРЭПАК

Заканчэнне — у наступным нумары “К”.

Яўген Зайцаў. “Стаяць насмерць”.

брыдкага фігура фашыста-злачынца, які паквапіўся на нашу зямлю. Фон — танкі з чорнымі крыжамі, што паўзуць далёка ззаду, дым пажарышчаў, абпаленыя палі і лясы...

Працуючы ў рэдакцыі плаката, Віталь Букаты ўвесь час ірваўся на фронт. Атрымаўшы спецыяльнасць мініёра, трапіў у партызанскі атрад на Віцебшчыне. У адным з баёў з карнікамі па-геройску загінуў...

Зусім юны Васіль Капышэнка — учарашні студэнт Віцебскага мас-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". **Выставы:**
■ Выстава "Два светы рускага іканапісу. Помнікі XVII стагоддзя са збору Музея рускай іконы (Масква)" — да 21 чэрвеня.
■ Персанальная выстава Тамары Курачыцкай "Скаванае полемя. Скульптура-рэльеф-жывапіс-графіка ў гліне" — да 12 мая.
■ Міжнародны выставачны праект "Сальвадор Далі" — да 30 чэрвеня.
■ Выстава пейзажнай графікі Ігана Людвіга Блойдера (са збору Нацыянальнага музея Літваншчыны) "Падарожжа па Рэйне" — да 8 ліпеня.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". **Выстава "Вобразы эпохі ў творах Чэслава і Станіслава Манюшкаў"** — да 10 ліпеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
Пастаянная экспазіцыя.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломяляцтві (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старожытнае Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белавікі **VKL3D**.
■ Акцыя "Вольнае пініна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:
магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.
кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможаў, 5.
Вуліца Рабкораўскага, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
■ "1919: Беларуская рэспубліка" (да 100-годдзя абвешчання БССР і 95-годдзя абвешчання беларусізацыі) — да 12 мая.
■ Выстава работ скульптара Андрэя Сагалава **Steel, Wood & Bone** — да 14 мая.
■ Выстава касцюмаў Аляксандра Васільева "Запрашэнне на бал" — да 30 мая.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
■ Навукова-папулярная выстава "Таямнічы свет пад мікраскопам" — да 7 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг.".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квэст".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Жывыя пявучыя птушкі" (прыватная калекцыя, г. Маладзечна) — да 4 жніўня.
■ Выстава жывых экзатычных жывёл "Жыццё з халоднай крывёю" — да 1 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях;
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная

культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.". **■ Выстава "Станіслаў Манюшка. Падарожжа ў XIX стагоддзе"** (да 200-годдзя кампазітара) — да 31 мая.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Robo Art" (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтамабілю і касмічнай тэхнікі) — да 28 чэрвеня.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографа".
■ Выстава маладой беларускай фатаграфіі "2x2" (аўтары першай часткі праекта — Алена Ярашэвіч і Рыта Новікава) — да 2 чэрвеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Аляксандр Плячэрскі як сімвал супраціўлення фашызму" — да 13 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Леніна, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект мастака Ігара Гардзіёна і скульптара Сяргея Аганова "На адным полі ваюры" — да 19 мая.
■ Выстава сучаснага ўкраінскага майстра Дар'і Апеншчына "Куфэрак вынінана" — да 1 чэрвеня.
■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейска, 1.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстава Аляксандра Харашуна "Край мой Палессе" — да 31 мая.
Ратуша
Вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квэст "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дзвюх "Інтрыгі Кундана".
■ Музейныя камунікатывныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квэст "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правядзенне вясельных цырымоні, святкаванне гадавіны вяселля.
■ Музейная фоталяпоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Экспазіцыя "Склен" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Часовая экспазіцыя "Душою і сэрцам я з вамі, героі..." — з 3 мая.
■ Часовая экспазіцыя "Легенды сонечнага каменя" — да 5 чэрвеня.
■ Часовая экспазіцыя "І светам Божым вее ўсюды..." — да 16 мая.
■ Тэматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Пясняра".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Віншаванне ад музея, фотасясія "У дзень вяселля — у музей"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праграмным ролікам ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей
■ "Хлопчыкі і лётчыкі", галаграфічным тэатрам.
■ Выстава твораў Барыса і Аксаны Арачэвых "Настаўнікам быў беларускі абшар" — да 3 мая.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папераць-кветкі", "Вячоркі".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывалісы" (візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).

■ Выстава мастацкага тэкстылю Хрысціны Высоцкай "Паларойды" — да 26 мая.
■ Выставачны праект з цыкла "Асабістыя гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывесчана Ганаровым грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.
■ "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Еўрапейскія баявыя ўмельствы. Ад кузні Вулкана да ўмельстваў Марса" — да 15 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярод сяброў. Гародзі-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі жываго транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЕКЛАМЫ ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 а таксама па электронны адрас kultura@tut.by!

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Беларускі брыльянт у кароне паладных абразоў праваслаўя" — да 27 кастрычніка.
ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ "Колас чыста" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава работ кафедраў дэкаратывна-прыкладнага мастацтва і касцюма БДМ "Інтэрфранцыя" — да 26 мая.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЧНЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ "УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава жывапісу Гунэфы Мацюшкавай "Суб'ектыўнае ў аб'ектыўным" — да 15 мая.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстава керамікі "Арт-Жыцьцё. 15 гадоў існавання".
■ Выстава твораў Алены Лось "Этнаграфія".
■ Выстава жывапісу Уладзіміра Казакова "Поле памціц".
■ Юбілейная выстава акварэлі Святланы Урублёўскай.
■ Выстава твораў Алеся Фалея.
■ Усе выставы працуюць да 5 мая.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Пераможаў, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 5 — "Жыцьцё, або Вілісы" (балет у 2-х дзеях)
А.Адан. Дыржор — Мікалай Калядка. Пачатак а 18-й.
■ 6 — "Вечар рамансу". Дыржор — Іван Касцяцін.
■ 6 — "Альтэрнатыва" (канцэрт групы альтоў Вялікага тэатра Беларусі). Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30.

■ 8 — Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі.
■ 10 — "Анастасія" (харэаграфічная легенда ў 2-х дзеях) В.Кузняцова. Дыржор — Андрэй Галанаў.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЎ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 4 — "Залатое сэрцайка" (інтэрактыўная казка)
С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.
■ 10 — "Гендарныя выкрутасы" (фантастычная камедыя вар'яцкіх становішчаў) А.Курэйчыка. Прэм'ера.

■ 11 — "Залатое сэрцайка" (інтэрактыўная казка для дзяцей і дарослых) С. Навуменка. Пачатак аб 11-й.
■ 11 — "Любоў людзей" (трылер) Д.Багаслаўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 5 — "Фенька" (невергагодная гісторыя)
Л.Панцэлева.
■ 11 — "Кветачка-вясёлка" (музычная казка ў 2-х дзеях) В.Катаева. Пачатак спектакляў аб 11-й.